

Kontroverzna pitanja o islamu i komentari

Priredio
Dr. Saeed Ismaeel

Sa arapskog preveo
Esnaf ef. Imamović

Sadržaj

Kontroverzna pitanja o islamu i komentari	1
Uvod u četvrto izdanje.....	4
Islam podrazumijeva vjerovanje, obrede i zakone	8
Koje su osnove vjerovanja i obredi?	9
Kako danas možemo primjenjivati zakone stare četrnaest stoljeća?	11
Kakav je status muslimana koji postavlja ovakvo pitanje?	11
Koji su razlozi kontinuiteta islamskog prava?	16
Ljudska prava u islamu	22
Kakav je islamski koncept pravde i jednakosti?.....	24
Kakav je islamski koncept slobode?	25
Kakav je odnos islama spram slobode govora?	27
Šta islam kaže o ropstvu?	29
Kako islam gleda na političko uređenje?.....	31
Kako je riješeno pitanje građanstva i vjerskog pluraliteta?.....	35
Kako su riješeni međuljudski odnosi?.....	37
Kako islam gleda na međureligijski dijalog?.....	40
Da li islam podržava organizacije za ljudska prava? ..	41
Želja i briga za širenjem dobra	44
Zašto muslimani propagiraju islam?	45
Zašto islamska država zabranjuje neislamsko misionarstvo?.....	46
Zašto se druge religije javno ne prakticiraju u Saudijskoj Arabiji?	48
Islam zabranjuje terorizam, nasilje i ekstremizam.....	53
Kako možemo razlikovati terorizam od upotrebe sile za odbranu?	58
Kako islam sprečava teror ?	60

Da li osnivanje škola <i>Kur'ana</i> sije mržnju i fanatizam?	62
.....	62
Status žene u islamu	66
Kakav je status žene u poređenju sa muškarcem?	67
Koja je uloga žene u političkom sistemu?	72
Zašto u nekim slučajevima svjedočenje žene.....	73
vrijedi kao pola svjedočenja muškarca?	73
Zašto, u nekim slučajevima, ženska osoba nasljeđuje	
vrijednost polovine od nasljednog dijela muške osobe?	
.....	75
Zašto se žena ne može udati bez staratelja a razvod je	
u rukama muža?	77
Zašto se muslimanka ne može udati za nemuslimana?	
.....	79
Zašto muškarac može oženiti do četiri žene?	81
Zašto ženama nije dopušteno da voze u nekim	
zemljama?	83
Zašto je za žene propisan <i>hidžab</i> ?	84
Primjena islamskog prava i ekstremizam	86
Zašto se primjena nekih zakona u islamskim državama	
naziva ekstremizmom?.....	88
Može li islamska država ukinuti smrtnu kaznu?	89
Da li muslimani mogu ukinuti kaznu odsijecanja ruke	
lopovu?	91
Da li muslimani mogu ukinuti kaznu bičevanja	
bludnika?	93
Kakva je realnost kamenovanja ženjenih ili oženjenih	
bludnika?	95
Da li osoba zaslužuje smrtnu kaznu za odricanje od	
islama?	98
Zaključak	100
Literatura na arapskom.....	105
Literatura na engleskom	109

Uvod u četvrto izdanje

Sva zahvala pripada Allahu, Gospodaru svih svjetova. Neka je salavat i selam na Muhammeda, koji je pečat svih poslanika, kao i na sve ostale poslanike i vjerovjesnike. Neka je Allah zadovoljan Poslanikovim s. a.v.s., ashabima (drugovima) koji su mu bili desna ruka, i svim pomagačima svih poslanika i onima koji ih u dobru slijede sve do Sudnjeg dana.

Jedna od uobičajenih, namjernih ili nenamjernih, grešaka kod nekih ljudi je da kritikuju i donose sudove o Božanskim zakonima oslanjajući se samo na svoje umne sposobnosti koje imaju ograničena sredstva u poimanju i spoznaji stvari. Naša čula sluha, vida i mirisa ... su takva da smo i pored korištenja tehničkih pomagala još uvijek ograničeni u raspoznavanju nebrojenih stvari s kojima ili među kojima živimo.

Zbog toga je neophodno da koristimo dvije metode autentifikacije: tradicionalnu (usmenu i tekstualnu) i racionalnu. Tradicionalna primarno zavisi od pouzdanosti prenosioca bio to pojedinac ili grupa, ili pojedinci ili grupe, dok racionalna isključivo zavisi od naših čula i naše sposobnosti zaključivanja kada nešto saznamo.

Kada se određena informacija odnosi na božansku volju ili zapovijedi, kao što su objavljene knjige, ne postoji alternativa drugoj generaciji, koja nije živjela u vrijeme Poslanika, osim da pribjegnu tradicionalnoj metodi ukoliko je ona dostupna, a tek nakon toga dolazi racionalna metoda. Ovakav pristup možemo objasniti napredovanjem nauke kroz historiju. Iako su

postojali od pamtivijeka, većinu prirodnih fenomena čovjek nije mogao shvatiti odjednom, već postepeno, stoljećima i to uz veliki trud. Još uvijek postoji beskonačno mnogo pojava koje čovjekov razum nije sposoban da upozna, shvati niti da otkrije njihovu suštinu. Mnoga naučna otkrića izazivaju čuđenje i sumnju, ali mi se oslanjamo na njih zbog izvora od kojih potiču, dakle, prihvatamo ih zbog tradicionalnih, a ne zbog racionalnih dokaza.

Takođe, među uobičajene, namjerne i nenamjerne greške ubraja se i to da čovjek upozna jedan određeni dio jedinstvenog, velikog i potpunog sistema i upusti se u kritikovanje tog malog dijela oslanjajući se na ograničenu spoznaju i ograničene sposobnosti razumijevanja. Pogubnost ove greške dobiva veće razmjere kada su u pitanju sveti tekstovi za koje postoje nepobitni ili njima slični dokazi da potiču od Stvoritelja. Ponekad se ovakva greška, tj. da nekim tekstovima damo određena značenja nakon što ih istrgnemo iz njihovog pravog konteksta, ne dešava samo zbog neznanja već zbog nemara ili podržavanja određenog mišljenja.

Naprimjer, neki ljudi raspravljaju o nebeskim zakonima, kao što je islamski, samo sa stanovišta sekularne perspektive, npr. perspektive koja niječe postojanje života nakon smrti ili iz perspektive koja ne vidi nikakve veze između privremenog života na ovom svijetu i vječnog života na budućem svijetu. Ustvari, ovaj život je bašča u kojoj treba da uzgojimo plodove za vječni život. Nešto od tih plodova mi ubiramo i u ovom životu, ali pravi plodovi koje ćemo ubrati su u vječnom životu, životu na budućem svijetu.

Drugi primjer jeste da neki ljudi raspravljaju o pojedinim islamskim propisima vezanim za određene sfere života, zanemarujuću njihovu uzajamnu vezu sa propisima na drugim poljima. Raspravljanje o samo nekim dijelovima prava, istrgnutim iz prirodnog konteksta, slično je procjenjivanju jednog dijela u harmonizovanom sistemu zanemarujući ostale komplementarne dijelove. Takvi ljudi slični su onima koji govore: "Kakva je korist noći i tame, koje izazivaju strah i užas i iziskuju skupo osvjetljenje". Oni zaboravljaju da bez postojanja noći i tame ne bismo znali šta je dan i svjetlost, niti bismo spoznali njihovu vrijednost.

Ovakve greške dovode istraživače do različitih ili kontradiktornih i oprečnih rezultata.

Zbog toga mudra osoba, prije nego kritikuje ili vrednuje nešto, bili to potvrđeni sveti tekstovi iz neke od svetih objavljenih knjiga, ili propisi, ili dijelovi sistema, treba prvo da se upozna sa funkcijama tih dijelova u ukupnom sistemu i utjecajem drugih dijelova sistema na njih.

U svakom slučaju, osnovna svrha ove knjige jeste:

1. da odgovori na "vruća" pitanja vezana za islam: vjerovanje, obrede, zakone i moralne vrijednosti, ljudska prava, misionarsku prirodu, terorizam i nasilje, status žene, islamsko pravo i ekstremizam
2. da predstavi opća pitanja u Islamu na logičan način

Da bi udovoljio prijedlozima onih koji su na njima jako insistirali, autor se tokom pisanja knjige koristio sljedećim principima:

1. Odabire pitanja o islamu koja najčešće postavljaju ne samo nemuslimani nego i sami muslimani
2. Koristi se svakodnevnim životnim primjerima da bi ukratko objasnio pitanja o kojima se raspravlja
3. Spominje samo preovladavajuće mišljenje ukoliko postoji razilaženje i ako mišljenja nisu u potpunosti oprečna
4. Predstavlja oprečna gledišta sa njihovim dokazima
5. Izdvaja informacije koje nemaju utemeljenje u islamskom učenju

Ovaj rad je rezultat mog ličnog iskustva i iščitavanja o ovakvim vrstama dijaloga.

Ovom prilikom želio bih da iskreno zahvalim svima onima čijim sam se djelima ili napomenama okoristio, a prava zahvala pripada Allahu, dž. š., na Njegovim neizmjernim blagodatima. Na kraju molim Allaha, dž. š., da neizmerno nagradi one koji su na bilo koji način doprinijeli da se ovo djelo završi i objavi. Isto tako Ga molim da ovo djelo bude od koristi svim Njegovim robovima.

Dr. Saeed Ismail
Medina Munewera
1.6.2009./8.6.1430. god. po H.

Islam podrazumijeva vjerovanje, obrede i zakone

Islam je skup vjerovanja, obreda obožavanja, zakona i moralnih principa koji obuhvataju sve aspekte života. On je posljednja verzija Božanske poruke¹ sa kojom je došao Adem, alejhis-selam, a koju su obnavljali poslanici poslije njega, kao što su: Nuh, Ibrahim, Musa, Isa i Muhameda, a.s., koji je pečat (posljednji od) poslanika (neka je Božji mir i milost na sve njih). Sve ove poslanice sadržavale su upute čijim slijedenjem ljudi ostvaruju sreću na prolaznom dunjaluku i vječnom ahiretu. Svaka od njih bila je kompatibilna s vremenom i prostorom u kojima je objavljena. Zatim je došao islam kao milost svim odgovornim bićima, i on je posljednja nebeska poslanica. Obraćajući se poslaniku Muhamedu, s.a.v.s., Allah, dželle šanuhu, kaže: "A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali."², i kaže: " Muhammed nije

¹ Radi lakšeg razumijevanja onoga što dolazi potrebno je znati da je islam vjera svih poslanika. Ovdje se misli na vjerovanje (akidu); svi poslanici pozivali su u vjerovanje u jednog Boga, Allaha, dželle šanuhu. Kada je to tako, otkuda onda razlike? Razlike su postojale samo u zakonima i praktičnom dijelu, tj. obredima; što je bilo dozvoljeno u jednom vjerezakonu, nije bilo u drugom, naprimjer, Jevrejima je u Tevratu bio zabranjen lov ribe subotom, a Kur'anom je dozvoljen, a islam je došao kao vjerezakon za čitavo čovječanstvo. (prim.prev.)

² Kur`an Časni, 21:107.

roditelj nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik ..."³

Koje su osnove vjerovanja i obredi?

Osnove vjerovanja u islamu **nalaze se** u činjenici da ovaj život **nije konačan**, jednostavno iz razloga što su neki ljudi rođeni da uživaju u svojoj inteligenciji i bogatstvu, a drugi da pate u svojoj maloumnosti i siromaštvu. Neki od njih postaju žrtve drugih, koji su možda izbjegli kaznu u ovom životu. Neki se opuste uz svoju dobru sreću, dok druge prati loša sreća do kraja svog života. Ako bi ovaj život bio sve, gdje bi onda bila pravda? Zbog toga, islam potvrđuje postojanje vječnog života, u kojem će se polagati konačan račun i u kojem će biti realizovana apsolutna pravda.

Osnovna vjerovanja su konstantna kroz sve Božanske poslanice. Prema islamskom **vjerovanju** ona uključuju: vjerovanje da postoji samo jedan Stvoritelj, da smo dužni da Mu se pokoravamo i da samo Njega treba obožavati. U Kur'anu Časnom stoji: "Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostiti će manje grijehove od toga, kome On hoće. A onaj ko drugog smatra Allahu ravnim čini, izmišljajući laž, grijeh veliki."⁴ Osnove vjerovanja **sastoje** se u: vjerovanju u Jednog Boga, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike, Dan proživljenja i predodređenost svih dešavanja, bila ona dobra ili loša. Pored svjedočenja da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhamed, s.a.v.s., poslanik Božiji, osnovni obredi obožavanja su: obavljanje obavezne molitve

³ Kur'an Časni, 33:40.

⁴ Kur'an Časni, 4:48, 116.

(namaza), davanje obavezne milostinje (zekat), post u mjesecu ramazanu i posjeta Kabi (hadž), za one koji su u mogućnosti.⁵ Ovi obredi obožavanja su **tijesno povezani** sa svakodnevnim aktivnostima muslimana. Naprimjer, namaz, koji je obavezan pet puta dnevno u tačno propisanom vremenu sa određenim uvjetima kao što je čistoća, uči i navikava muslimana da vodi računa o vremenu, da pazi na higijenu i organizaciju. Također ga upozorava na nužnost iskrenosti i koncentracije u obavljanju poslova i **podsjeca ga na obavezu** prema Allahu... Davanje milostinje i post podsjećaju muslimana na njegove obaveze prema drugim ljudima... **Hodočašće** u određenom vremenu i prostoru podstiče na međusobnu povezanost, potpomaganje i saradnju...

Istina je da su neki dijelovi obreda **naizgled** slični ritualima obožavanja idola, poput okretanja prema Kabi u Meki tokom obavljanja molitve, ili kruženje oko nje kao jedan od obaveznih dijelova hodočašća. U stvari, postoji ogromna razlika između ovih obreda i rituala: islamski obredi, koji su naizgled nelogični, direktne su Božanske zapovijedi i njihovo obavljanje znači potpunu pokornost Gospodaru, dok su rituali izmišljeni od strane ljudi devijacija od originalnih učenja, bilo da su logični ili nelogični u svom izgledu.

Primijetno je da se osnovni obredi i njihov sadržaj, kao što je slučaj sa vjerovanjem, ne mijenjaju promjenom životnih okolnosti i promjenom sredstava za život, osim u veoma ograničenom smislu (npr. kraćenje namaza na putovanju i odgađanje posta u mjesecu ramazanu zbog putovanja) **jer je tako propisano** samim dolaskom islama.

⁵ Muslim, **Vjerovanje**.

Što se tiče dijela Šerijata (prava) koji reguliše odnose među ljudima, on je nekad podložan utjecaju stalnih promjena načina i sredstava za život, zato što je islam posljednja Božija poslanica svim svjetovima, i kao takvoj Allah, dž.š., dao je mogućnost da bude primjenjiva u svakom vremenu **i na svakom** prostoru.

Kako danas možemo primjenjivati zakone stare četrnaest stoljeća?

Možda se neki muslimani kao i neki nemuslimani čude kako mi danas možemo primjenjivati zakon od prije četrnaest stoljeća. Ovakvi i njima slični zaboravljaju da su ljudi napisali ustave koji su trajali stotinama godina. Ako takvo nešto može čovjek, zašto ne bi mogao Bog, **Čije** znanje obuhvata sve kroz prostor i vrijeme?

Kakav je status muslimana koji postavlja ovakvo pitanje?

Musliman koji postavlja ovakvo pitanje, ustvari, zanemaruje činjenicu da njegova pripadnost **Islamu** neosporno zahtijeva da mora vjerovati da je neki zakon Božanski ako se u vezu sa Stvoriteljem dovodi jasnim i nepobitnim dokazom. Tako ga sama sumnja u taj propis može odvesti u nevjerstvo i izložiti žestokoj kazni. Allah, **dž.š., Koji** je postavio kozmičke zakone od pamtivijeka, moćan je da postavi zakone koji se mogu primjenjivati do Sudnjega dana. Upravo zbog te činjenice ljudi ne bi trebalo da se upuštaju u kritikovanje onoga što je Allah, **dž.š.,** kao njihov i Stvoritelj svega što postoji, propisao, jer Allah kaže: "I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da

onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore."⁶

Musliman također zaboravlja da **on ne može birati** šta mu se dopada od Allahovih zapovijedi, **a zanemariti** ono što mu se ne dopada. Allah kaže: "...Kako to da u jedan dio Knjige vjerujete, a drugi odbacujete?! Onoga od vas koji čini tako stići će na ovome svijetu poniženje, a na Sudnjem danu bit će stavljen na muke najteže. – A Allah motri na ono što radite."⁷

Ovdje je važno napraviti razliku između sljedećih vrsta pokornosti:

1. Potpuna pokornost onome što je Allah, dž.š., propisao, kao opći princip, a obuhvata sve što se jasno ili putem zaključivanja ili analogijom dovodi u vezu sa Allahom, **dž.š.** Ova pokornost treba biti potpuna.
2. Potpuna pokornost autentičnom tekstu nepobitnog značenja. Pokornost ovim tekstovima (ili potpuno prihvatanje) treba da bude bez ikakvih komentara.
3. Predanost određenoj pravnoj školi ili mišljenju na način da samo ono ili ona predstavlja islam. Ovakav način predanosti nekom mišljenju ili pravnoj školi nije dopustiv, osim kao preferiranje istog na osnovu znanja koje posjeduje jedan musliman, a nije dopustivo kao jedino ispravno mišljenje, jer je pluralnost prihvaćenih mišljenja prisutna u sunnetu Božijeg poslanika, s.a.v.s.

⁶ Kur`an Časni, 4:65, i pogledati: 4:59, 105; 3:23-24; 5:50; 6:57, 107; 12:40; 24:47-48.

⁷ Kur`an Časni, 2:85.

S druge strane, uzimajući u obzir nužnost izbjegavanja oprečnosti odluka koje donose službeni sudovi u jednoj državi onoliko koliko se u mogućnosti, Šerijat se može kodificirati, tj. objediniti izvore prihvatljivih načina donošenja šerijatskih propisa tako da budu zvanični u toj državi, bilo odabirom jednog mezheba

(pravne škole) ili odabirom izvora. Ovo ne znači da će svi suci imati isto mišljenje po svim pitanjima.

Pravi musliman vjeruje da islamska učenja garantuju sreću, spas i mir u ovom životu za sva odgovorna bića,⁸ ukoliko ih primjenjuje većina njih. Ona također garantuju uspjeh u ovom i budućem životu ukoliko musliman primjenjuje većinu njih u svom životu.

Drugim riječima, efekat islamskog prava nije ograničen na privremeni život na ovom svijetu, nego uključuje i vječni život. Musliman ne može ignorirati ove stvari, jer ako je ubijeđen da su ovi zakoni od Allaha, dž.š., onda mora vjerovati da je Božanski zakon bolji od bilo kojeg zakona ljudskog porijekla, jer Allah, dž.š., kao Stvoritelj ljudi, najbolje zna šta im garantuje uspjeh u prolaznom i vječnom životu.

Islamsko pravo sadrži generalna i detaljna pravila koja pokrivaju i obuhvataju različite sfere života, kao što su osnove vjerovanja, obredi, poslovanje i moralne vrijednosti. To je unija savršenih Božanskih zakona koji

⁸ Stvorenja koje je Allah, dž.š., učinio različitim od ostalih stvorenja tako što im je dao određeni stepen slobode izbora između dobra i zla, prirodnu dispoziciju zajedno sa uputom preko Svojih poslanika i sposobnost da razumiju i implementiraju uputu u svojim životima. On im je učinio ovaj život testom kojim će zarađivati za vječni život i uživanjem u okviru postavljenih granica; tj. učinio ih je odgovornim za njihovo ponašanje. (Ismaeel, Preispis)

uređuju osnovne ljudske relacije, kako odnos stvorenja prema Allahu, dž.š., tako i odnos između njih samih.

Islam nije izostavio nijedan aspekt života a da ga nije uredio pravilima, koja su u harmoniji sa ostalim generalnim pravilima, što na kraju ukazuje na jedinstvenost Stvoritelja Zakonodavca. Generalno pravilo se obično pojavljuje kao centar ili osovina iz koje se granaju sekundarna pravila i izuzeci.

Iz diskusija o različitim temama koje slijede uvidjet ćemo da je islam u potpunosti sposoban balansirati između realnosti i fantazije, individualnih i grupnih prava i između potrebe za srećom na ovom svijetu i na budućem svijetu.

Prije četrnaest stoljeća ovaj Zakon je slabima garantovao mnoga prava, koja su ljudski zakoni pružili tek u posljednjim stoljećima. Ti (ljudski) zakoni još uvijek nisu u mogućnosti da obezbijede neka prava.

Kakav je odnos između islamskog prava i realnosti?

Tačno je da ljudi, sa urođenim predispozicijama, koje im je Allah podario, i stečenim znanjem, mogu spoznati mudrosti nekih dijelova Božanskih zakona. Ali ne bi smjeli tvrditi da su oni kvalifikovani da raspoznaju mudrost svih zakona ili da ih sve savršeno dobro poznaju. Drugim riječima, naša nesposobnost da dokučimo neke od tajni Božanskog zakona nije nikakav dokaz da su ti propisi manje vrijedni i neprimjenjivi sa promjenom stvarnosti.

U stvari, ko god temeljito prouči samo i neke od obreda obožavanja primijetit će jasno demonstriran fenomen interakcije između Svetog teksta i realnosti. Jedan od primjera je i to da je musliman obavezan prati svoje

ruke, lice i stopala... prije molitve. Ali, u nedostatku ili u oskudici vode dovoljan je simboličan čin dodirivanja zemlje i potiranja lica i ruku. Također, podne, ikindija i jacija se sastoje od po četiri rekata, dok su u toku putovanja dovoljna po dva rekata. Također, ko god prostudira i prouči objavljivanje Kur`ana kao i mnoge islamske propise, primijetit će jasno demonstriran fenomen interakcije između Svetog teksta i realnosti. Naprimjer, bile su potrebne dvadeset i tri godine da se upotpuni islamski zakon, a vino je zabranjeno u tri faze.

Ovaj fenomen je dobro demonstriran kroz prihvatljive različitosti među islamskim pravnicima. Tome možemo dodati i derogaciju starog pravila novim.

Međutim, trebamo razlikovati derogaciju nekog propisa od njegovog neprimjenjivanja u određenoj situaciji. Jedan od poznatih primjera ovakvog karaktera je kada Omer, r.a., (prijatelj, ashab, poslanika Muhameda, a.s.) nije davao jedan dio zekata jednoj od kategorija kojima je pripadao (kategorija: čija srca treba pridobiti) mada dodjela toj kategoriji nije derogirana. To je uradio zato što su neki od nevjernika u vrijeme prvog halife Ebu Bekra, r.a., **uzimali** taj dio zekata a nisu napuštali svoju vjeru, a i islam je bio ojačao⁹. Drugi poznati slučaj je kada se Omer, r.a., drugi halifa, sustegao od primjene pravila odsijecanja ruke lopovu, iz razloga što je vladala glad i što je krađa **učinjena** iz prijekne potrebe.¹⁰

Omer ovdje nije ukinuo islamsko pravilo, kako to neki, namjerno ili nenamjerno, žele shvatiti, nego se samo suzdržao od njegove primjene iz razloga što su neki od

⁹ Nahvi, Šura, str. 438.

¹⁰ Musneduš-Šafi'i, 1/224.

uslova za primjenu nedostajali, a velika je razlika između potpunog ukidanja nekog propisa (derogacije) i privremenog neprimjenjivanja zbog nedostatka nekih uvjeta.

Sličan slučaj ovome je Omerovo, r.a., odobravanje ukidanja džizije kršćanskom plemenu Benu Taglib, koje nije **značilo** ukidanje obaveznosti džizije, nego promjenu imena i količine, jer je od **njih uzeo duplo više nego zekata od muslimana.**¹¹

Sigurno da postoji razlika između derogacije zakona i **njihove** modifikacije radi ostvarenja općeg interesa.

U **svjetlu** ovoga današnji porezi koje nametne neka **islamska država** mogu progutati ušteđevinu jednog muslimana koja je prekogodinila, tako da ne mora davati zekat. Nekada porez može obuhvatiti samo jedan dio, tako da umanja količinu zekata. Također, ono što je nazvano džizjom i plaćano od strane nemuslimana u islamskoj državi, moglo bi se zamijeniti obaveznim porezima.

Koji su razlozi **kontinuiteta** islamskog prava?

Tačno je da promjena načina i sredstava za život ponekad utječe na islamske propise vezane za ljudske odnose, ali pošto je islam posljednja verzija Božanske poruke i pošto se obraća svim bićima (ljudima i džinima), Stvoritelj je Svoje zakone **opskrbio** posebnim kvalitetima koji ga čine primjenjivim u svakom vremenu i na svakom mjestu. Među ovim kvalitetima su i sljedeći:¹²

¹¹ Ebu Jusuf, Haradž str. 129-130.

¹² Za primjer pogledati El-Kasim, El-islam u teknuhul-ahkam str. 197-204.

Prvo: nepobitni i autentični tekstovi koncentrišu se na uspostavljanje osnovnih pravila, pogotovo prvi izvor, *Kur'an*, i neke izreke Božijeg poslanika, s.a.v.s. **Ova pravila ukazuju** na važnost pokornosti Allahovim, dž.š. zapovijedima i zabranama sadržanim u *Kur'anu Ćasnom* i Poslaničkoj tradiciji, uspostavljanja pravde i zabrane nepravde, dozvole trgovanja a zabrane kamate, te institucionaliziranja braka kao jedinog načina da se obezbijedi sigurna i potpuna forma zajednice između muškarca i žene koji nisu u srodstvu.

Drugo: osnovna pravila ili osnove ovih propisa koncentrišu se na bitne prirodne osobine odgovornih stvorenja kao što su: duhovne, mentalne, psihološke i fizičke, kao i na njihov temperament i osnovne potrebe.

Treće: neki tekstovi u islamu došli su u opširnoj formi, pogotovo u sunnetu Poslanika, s.a.v.s. Ti tekstovi se u islamu ubrajaju u stabilne stvari koje ne podliježu nikakvom mijenjanju, kao što su osnovne potrebe za srećom odgovornih bića na ovom i budućem svijetu. Ili stvari koje ne bi trebalo mijenjati, kao što su stroge naredbe i zabrane. Iako promjene i modernizacija obuhvataju samo način života i sredstva za život, to mora ostati u okviru granica zdrave ljudske prirode koja balansira između potrebe za srećom na ovom svijetu i na budućem svijetu. Bez ovakve vrste balansa, uspjeh i sreća se ne mogu obezbijediti niti održati. Ovdje dolazi do izražaja važnost Božanskih zakona koji nam govore šta održava zdravu ljudsku prirodu, šta joj uzrokuje štetu i šta popravlja njenu izopačenost, jer Stvoritelj svega to zna najbolje.

Ljudi sa svojim različitim ćudima, ukusima i hirovima, nevezano za njihov tehnološki napredak, nisu

kvalifikovani da donose sud o stvarima o kojima nemaju potpuno ili dovoljno znanje. To je zbog činjenice da su ljudsko znanje i sposobnost percepcije, čak i u odnosu prema materijalnom okruženju, ograničeni. Ljudska sposobnost percepcije stvari koje ne mogu biti opažene njihovim ograničenim ćulima je još ograničenija, zbog čega ćovjek, i pored brojnih naućnih otkrića, ne poznaje mnoge stvari, iako je primoran svakodnevno se susretati s njima.

Ćetvrto: Allah je sljedeće ućinio izvorima islamskog prava:

1. Kur'an Ćasni, Govor Allaha, dž.š., teksualno i po znaćenju. Saćuvan je usmeno kroz pamćenje u nekoliko paralelnih lanaca *hafiza* (osoba koja naući napamet cijeli Kur'an), ućenik pamti od ućitelja, a lanac doseže sve do poslanika Muhameda, a.s. Također je ćuvan i u pisanoj formi od prvih dana islama.
2. Poslanićka tradicija (sunnet). Ona se sastoji od izreka poslanika Muhameda, a.s., njegovih djela, i njegovih reakcija na stvari rećene i uraćene s njegovim znanjem. Ona je, ustvari, konkretna primjena kur'anskog ućenja, skup dodatnih objašnjenja koja pokrivaju sve aspekte života. Ova tradicija je saćuvana usmeno, preko prenosilaca, i u pisanoj formi, pri ćemu se utvrćivala autentićnost pripisivanja datog hadisa Božijem poslaniku, s.a.v.s., različitim stepenima strogoće verifikacijskih procedura, zavisno od ućenjaka koji ih je bilježio. Međutim, većina tradicije je zabilježenja korištenjem veoma strogih procedura verifikacije.

3. **Idžtihad**. Sastoji se od interpretacije kur'anskih ajeta i Poslanikovih hadisa, te izvođenja pravnih rješenja iz *Kur'ana* i sunneta za rješavanje životnih problema. Također uključuje i analogiju (kijas) na *Kur'an* i sunnet, te iznalaženje propisa za nova životna pitanja koja nisu spomenuta u *Kur'anu* ili Poslaničkoj, s.a.v.s., tradiciji. Ti propisi se izvode korištenjem čiste logike, vodeći računa o tome da zaključci ne budu u kontradiktornosti sa jasnim značenjem teksta visoke autentičnosti iz *Kur'ana* i sunneta, niti sa osnovnim principima islama. Drugim riječima, idžtihad obuhvata sljedeće principe: kijas (analogija), istihsan (diskrecija), običaji, mesalih mursele (opći interesi), sedduz-zeria` (preventiva) i istishab (kontinuitet propisa). Svi ovi principi uglavnom zavise od razumijevanja i logike. Običajno pravo je također jedan od izvora, što pomaže islamskom pravu da bude prilagođeno različitim lokalitetima. Ovi izvori ostavljaju ogroman prostor za fleksibilnost, što zauzvrat omogućava Svetom tekstu da efikasno reagira na promjene. Oni također obogaćuju islamsko pravo prihvatljivom pluralnošću pravnih mišljenja koja se mogu odnositi na sve nove slučajeve, sadašnje ili buduće. Ovo se svakako razlikuje od potpunog oslanjanja na ograničeni ljudski razum i iskretanja vrijednosti u odnosu na zdravu ljudsku prirodu, te prilagođavanja propisa ukusima i hirovima prave ili lažne većine, koja može, djelimično ili potpuno, odstupati od zdrave ljudske prirode.¹³

¹³ Većina može biti stvarna ili lažna po prirodi, iz razloga što

Kriteriji koji rastavljaju prihvatljivi od neprihvatljivog idžtihada u islamu nisu ljudske naravi niti hirovi, već Božanska objava, te inspiracija i mišljenja vođena tom Objavom.

Treba napomenuti da se idžtihadom (interpretacijom i izvođenjem pravnih propisa) može baviti samo ona osoba koja ima određene sposobnosti. Ovu činjecu nam potvrđuje Poslanikova s.a.v.s. izreka: "Ako u piće nekog od vas upadne muha neka je potopi jer joj je na jednom krilu bolest a na drugom lijek":¹⁴

Neki će zbog nepoznavanja osnova prava (šerijata) pomisliti da je ovaj hadis obavezno primijeniti zbog imperativa koji je došao u hadisu. Drugi će otići još dalje i pomisliti da nije obavezno voditi računa o čistoći hrane koja se izlaže na pijacama. Ovakav način razumijevanja može doći od osobe koja ima za cilj izigravanje sa hadisom. Ustvari ova osoba time izigrava samu sebe. A može poteći od osobe koja ima iskrene namjere, ovakvu osobu treba podučiti osnovama šerijata.

Ustvari hadis nam otkriva jednu naučnu činjecu i pokazuje nam način njene upotrebe kada je u pitanju piće. Naravno ako to osoba želi a nije joj obavezno da to uradi.

Neki muslimani će možda biti začunjeni i neće odobravati ono što nam prethodni hadis otkriva, kao i hadis koji nam otkriva da urin deve liječi neke

glasači ne predstavljaju uvijek većinu. Pored toga, većina može biti proizvedena ili falsifikovana visokorazvijenim tehnikama dostupnim u današnjem vremenu.

¹⁴ Buhari, Bid'ul-halki.

bolesti¹⁵ i pored toga što su ova dva hadisa autentična. Dog će s druge strane vjerovati u neka ljudska otkrića, kao što je otkriće da se zmijski otrov može koristiti za zaštitu i spravljanje lijekova.

Nekada ovakav musliman dobro poznaje zapadne zakone, dok je slabo informisan o islamskim zakonima tako se zna desiti da zanemari druga islamska pravila koja treba imati u vidu kao što su: čistoća je od vjerovanja (imana), zatim : nije dozvoljeno nanositi štetu sebi ni drugima idr.

Ovo se uglavnom dešava zbog navike nekih muslimana da islamske tekstove posmatraju pod lupom sekularnih zakona tako da im se pomiješaju neke stvari. A kada bi dobro razmotrio svoja mišljenja možda bi ih on sam negirao.

4. Konsenzus idžtihada. Pojedinačni idžtihad ima veću pravnu snagu ukoliko to pravno mišljenje ima konsenzus učenjaka kroz istaknute generacije ili vremenski period poput generacije Poslanikovih, a.s., ashaba (prijatelja), generacije nakon njih (tabiina) itd. Stoga, učenjaci koji se bave *idžtihad*skom metodologijom, po njenoj važnosti, stavljaju je nakon *Kur`ana Časnog* i Poslaničke, s.a.v.s., tradicije. Iz svih navedenih razloga, sigurno je da Šerijat (Islamsko pravo) karakteriše ogromna fleksibilnost dovoljna da se nosi sa svim novonastalim slučajevima i životnim situacijama, jer je zasnovano na stabilnim temeljima od prije četrnaest stoljeća.

Ova fleksibilnost se manifestuje u mnogim formama, između ostalog i u sljedećim:

1. Prihvatljivi pluralizam u prihvatanju, odbijanju ili preferiranju nekih svetih tekstova; naravno odabir tekstova ne može se osloniti samo na ograničeni čovjekov razum, to bi dovelo do pobijanja nekih naučnih otkrića, kao stavljanje zmijskog otrova prilikom spravljanja nekih lijekova. Zbog ovoga je neophodno oslanjati se na tradicionalnu metodu.
2. Prihvatljivi pluralizam u interpretaciji nekih dijelova svetog teksta, i izvođenja pravnih rješenja iz istih. Razlog je što se metode makar malo razlikuju, a svakako i osobne sposobnosti interpretatora, kao i shvatanje konteksta i poznavanje jezika .
3. Prihvatljivi pluralizam u određivanju realnosti. Ponekada dolazi do razilaženja među ljudima u određivanju realnosti materijalnih i konkretnih stvari i pored toga što za to postoje različita precizna sredstva.
4. Prihvatljivi pluralizam u uspoređivanju realnosti i svetih tekstova. Primjer za ovo jeste pravni stav o tome da li je prodaja stvari na rate od strane banke kamata, jer je osnovna djelatnost banke finansiranje a ne prodaja robe.
5. Prihvatljivi pluralizam u odabiru sekundarnih izvora islamskog prava, kao što je izbor *istihsana* (razboritost ili diskrecija) ili konsenzusa stanovnika Medine, ili *odbijanje primjene* tog ili oba modela.

Ljudska prava u islamu

¹⁵ Buhari, Džihad.

Allah je ljude odlikovao mnogim kvalitetima. Allah, dž.š., u *Kur`anu Časnom* kaže: "Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali; dali smo im da kopnom i morem putuju, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogima koje smo stvorili."¹⁶ Jedna od počasti jeste i da je učinio čovjeka namjesnikom na zemlji¹⁷ i podario mu slobodu da uživa u svim dobrotama zemaljskim i da ih investira zarad blagodati budućeg svijeta, pod uvjetom da uspostavi pravdu na njoj.

Bog je sve ljude stvorio od iste tvari, tj. prašine¹⁸ i učinio da se od jednog čovjeka i jedne žene razmnože. Zbog toga je Poslanik, a.s., rekao da nema prednosti Arap nad nearapom, ili obrnuto, niti ima prednosti crvenoputa osoba nad crnoputom, ili brnuto, osim u pobožnosti.¹⁹ Ovaj koncept se, međutim, razlikuje od pretjeranog koncepta apsolutne jednakosti.

Među počastima koje su podarene čovjeku jeste i njegovo stvaranje u najljepšem obliku²⁰ i zapovijed njegovim roditeljima da mu daju lijepo ime, i da proslave njegovo rođenje, i da mu u ime Allaha zakolju kurban. Islam je također **obavezao** roditelje da dobro obrazuju potomke i da ih pripreme kako bi **ostvarili** sreću na ovom i na budućem svijetu. Islam mu je također podario i mnoga prava u zajednici.²¹

¹⁶ Kur`an, El-Isra':70.

¹⁷ Kur`an, Bekare:30; Ahzab:72.

¹⁸ Kur`an, Alu Imran 3:59.

¹⁹ Musned Ahmed, Baki senedul-Ensar.

²⁰ Kur`an, Tin:4.

²¹ Nasir i Derviš, Terbijjetul-atfal fi rihabil-islam fil-bejti ver-revda, str.99-399, Sini, El-islam vet-enšietus-sijasijje.

Kakav je islamski koncept pravde i jednakosti?

Islam pravi razliku između pravde i jednakosti, jer pravdu smatra apsolutnim konceptom, dok jednakost može biti relativna ili apsolutna; jedino kad je relativna, može biti ekvivalentna pravdi.

Allah, dž.š., je stvorio ljudska bića i učinio ih različitim podarivši nekima od njih bolje urođene osobine, poput inteligencije, i bolje prilike za stečene osobine (kao bogatstvo koje je nasljedno), da bi nadopunjavali jedni druge.

U svjetlu Božanskog sistema odgovornosti ovo ne znači izuzeće od pravde. Apsolutna jednakost se razlikuje od pravde, ustvari, ponekad je u kontradiktornosti sa njom.

Primjer za ovo je jednakost između **marljivog** i lijenog, iskrenog i neiskrenog, inteligentnog i maloumnog, oca i sina, učitelja i studenta, ili državljanina i stranca. Iz ovih razloga dozvoljeni su **ispiti** i takmičenja **različitosti koji su zasnovani na pozitivnim razlikama**. Iz istog razloga potrebno je da se jedni pokore drugima kako bi se uredilo stanje u zajednici, državi, univerzumu, bez obzira o čijoj perspektivi se radilo, nevjerničkoj demokratskoj ili islamskoj.

S druge strane, mogućnost poboljšanja urođenih osobina je ograničena, ali mogućnost poboljšanja stečenih kvaliteta je širom otvorena. Međutim, u oba slučaja, što više dara neko ima, time mu je veća odgovornost, npr. što je osoba inteligentnija, ima veću odgovornost spram sebe i cjelokupne zajednice, ili što je osoba bogatija, sve je odgovornija.

Samo relativna jednakost može biti ekvivalent pravdi, jer pravda znači dati svakome ono što zaslužuje ili za što je podoban, **a ne znači jednakost među insanima**

koji se razlikuju po urođenim osobinama (muškost, ženskost, i vremenska razlika između oca i sina) ili stečenim (lijenost i marljivost).

Stoga pravedna ili fer jednakost je ona koja vrednuje osobu prema uloženom trudu shodno njenim sposobnostima, a ne po konačnom učinku. Drugim riječima kazano ona je vrednovanje zasnovano na procentu učinka u odnosu na urođene sposobnosti.²²

Pravda u islamu također znači da treba postojati odgovarajuća nagrada i kazna, i pravedno podmirenje prava među stvorenjima. Stoga, u islamu ovaj život nije konačan, nego se upotpunjuje životom na budućem svijetu. Na ovom svijetu sretni uživa sreću koju nije on sam stvorio; a vrijedni će i umrijeti a da nikada neće biti pravedno nagrađen. Tlačitelj ne samo da će možda izbjeći kaznu nego će i uživati u plodovima nepravde; a tlačeni će možda nestati bez pravedne nadoknade.

Iz ovih činjenica izvire potreba za fer i sveobuhvatnim polaganjem računa gdje će svako dobiti zasluženu kaznu, osim ako mu Allah, dž.š., oprost, a marljivi će dobiti svoju nagradu uvećanu nebrojeno puta. Na budućem svijetu će se također desiti i konačno poravnjanje prava među bićima.

Kakav je islamski koncept slobode?

Sloboda u islamu ne podrazumijeva apsolutnu slobodu kako je njen koncept shvaćen u sekularnim sistemima. Islam je realna vjera sveobuhvatne perspektive. Stoga, sloboda je u islamu relativna stvar jer su ljudi dio ogromnog sistema prirodnih zakona koji vladaju univerzumom, sa dozvolom Allaha, dž.š. Bog je stvorio

²² Ismail, Kešful-gujum, str.63-71.

univerzum i upravlja njime Svojom direktnom naredbom (tj. „...budi i ono bude!“) i prirodnim zakonima koje je On stvorio. Nadalje, ništa se ne može desiti bez Njegove dozvole i volje, jer On ima apsolutnu kontrolu nad svojim stvorenjima, i sve što će se desiti je zapisano.

Svakako, ovo ne znači da je Allah, dž.š., presudio ljudima da izaberu život koji će živjeti, kako neki od nas vole da razumiju koncept kadera (sudbine). Kader je, ustvari, zapis onoga što će se desiti, baziran na apsolutnom znanju Stvoritelja, koje nije ograničeno vremenom ili prostorom niti je ograničeno čulima, kao što je to slučaj kod ljudi ili drugih bića.²³

Čovjekova sloboda je također ograničena njegovom odgovornošću spram Stvoritelja koji ga je učinio namjesnikom na zemlji i potčinio mu mnoga stvorenja, dajući mu da uživa u njima i da ih založi za vječni život. Ova odgovornost se zasniva na tri posebna dara: na daru razuma, na uputi i relativnoj slobodi izbora između uzroka nepromjenjivih posljedica ili kozmičkih zakona kako ih mi nazivamo.

Čovjek je također ograničen odgovornošću prema samome sebi i drugim stvorenjima.

Evidentno je da se čovjek ne može osloboditi utjecaja prirodnih zakona. Međutim, on može izabrati da zanemari Božansku uputu i zapovijesti, sa znanjem Boga. Ali onda može da se suoči s posljedicama svoje neposlušnosti, jer sloboda nije besplatna i ne može se besplatno očuvati.

Pored toga, čovjek je okovan spletom odnosa: u porodici, društvu, državi... Ono što je mjerodavno za pojedinca, mjerodavno je i za manjinu jer je ona

²³ Ismail, Kešful-gujum, str. 5-56.

potčinjena onome što izabere većina u općim stvarima, i ono što je mjerodavno za određenu grupu u državi, mjerodavno je i za bilo koju državu u međunarodnoj zajednici.

Među ograničenja **se ubraja** i to da, kada se osoba svojevolarno priključi nekoj grupi, da bi uživala pogodnosti članstva, mora se podrediti pravilima grupe, uključujući i **ispunjavanje** postavljenih obaveza, sve dok članstvo ne istekne, u suprotnom bit će kažnjena.

Međutim, i pored svih ovih ograničenja čovjek ima ogromnu slobodu u mnogim stvarima. Pored relativne slobode da bira između dobra i zla prema mjerilima prolaznog ili vječnog života, čovjek ima nebrojene vrste sloboda koje ulaze u prihvaćenu ili neprihvaćenu mnogostrukost ili različitost.

Mnogostrukost i različitost su osnovni faktori ljudske sreće. Bez njih ne bi postojalo nadmetanje koje motivira ljude da iskorištavaju prirodu do njenih granica da bi time **zadovoljili** svoje potrebe i **obezbijedili** bogatstvo. Različitost je neophodna zbog međusobnog upoznavanja i međusobne saradnje. Allah dž.š. kaže: " O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije mu skriveno ništa".²⁴

Kakav je odnos islama spram slobode govora?

Mnogi muslimani vjeruju da jedino politički sistem koji je uspješan u zapadnom političkom okruženju može osigurati sreću za ljude, jer on garantuje slobodu

²⁴ Kur'an, Hudžurat:13.

govora. Međutim, ako bismo upitali muslimana: „Da li želite slobodu koju pruža Zapad, čak iako je vjerovatno da će to biti na račun vaše sreće na budućem svijetu?“, najvjerovatnije bi odgovor glasio: „NE“.

Međutim, ako pod slobodom govora podrazumijevamo obavezu naređivanja i podržavanja dobra i zabranjivanje i osuđivanje zla, onda nije potrebno da muslimani traže nešto što im je strano; sve što je potrebno jeste da se pridržavaju ove vjerske obaveze. Jer u islamu je naređivanje dobra i **odvraćanje** od činjenja loših djela vjerska obaveza, a ne pravo kojeg se osoba može odreći. Ova obaveza se mora ispuniti prema pravilima koja je postavio islam. Jedno od najistaknutijih pravila jeste da nije u suprotnosti sa *Kur'anom* i sunnetom kao i mišljenjem većine islamske uleme, te da se obavi na način da ovo, prijeko potrebno sredstvo za dobrobit ljudi, postigne svoj cilj. Među osnovne principe na tom putu ubraja se dobro i lijepo **podsticanje**. Također je važno da oni članovi zajednice koji su u mogućnosti da to čine ne odstupaju i ne posustaju pa makar doživjeli neugodnosti. S druge strane, obaveza zajednice je da ohrabruje na **činjenje toga** obezbjeđivanjem odgovarajuće obuke, i odgovarajućeg okruženja za njegov razvoj i procvat. Također, zajednica tu obavezu ne smije svesti na jednu određenu grupu smatrajući je bezgrješnom, te da nju nije potrebno opominjati i usmjeravati, a da su drugi potrebni tome. Ili smatrajući da jedino ta grupa snosi odgovornost, a da drugi nisu odgovorni.

Uzmimo za primjer situaciju u porodici. Nema boljeg načina da se spriječi devijacija članova porodice kada su sami i bez očevoog znanja nego kada roditelji dopuštaju drugim članovima da izraze svoje mišljenje o

porodičnim pitanjima ili da izraze svoja osjećanja, bez straha da će biti prekoreni ili kažnjeni. Čak i ako su ta mišljenja ponekad nezrela ili je način njihovog iznošenja grub. Ovo je bolje za cijelu porodicu, nego da roditelji žive u lažnom svijetu gdje, površno gledajući, sve ide po planu, dok u dubini ključa. Ovo je bolje, jer se **nedosljednost u javnom ponašanju** vrlo lahko može otkriti i popraviti. Dok ono što se krije izgleda poput raka koji se neprimjetno razvija, a nismo uopće spremni da se borimo s njim. Drugim riječima, bolje je za dobrobit čitave porodice da trpe nešto što je loše, i za što znaju, nego da trpe opasnost od skrivanja još većeg zla. Kako god, nema postizanja dobrobiti a da ona nema svoju cijenu. Ovaj primjer je primjenjiv na bilo koju zajednicu, veliku ili malu.

Šta islam kaže o ropstvu?

Ropstvo je praksa uvedena kroz međunarodne norme u vrijeme pojave islama,²⁵ i trajala je dugo vremena nakon njegove pojave. Nije nikakvo čudo što je islam to prihvatio kao uzajamnost da bi izbjegao imidž slabosti pred svojim neprijateljima. Ovo potvrđuje činjenica da je u to vrijeme bilo mnogo izvora ropstva, ali islam **ih** je ograničio samo na ratne zarobljenike.²⁶ I kao takav on nije obavezan u islamu, nego dozvoljen, to znači da nije obavezno ropstvo ratnih zarobljenika, nego je data mogućnost islamskom vođi ili vlasti da ratne zarobljenike proglasi robovima, ili oslobodi

²⁵ Pogledati, naprimjer, *Biblija*: Deut, 20:2; Sam, 12:18-19; Kraljevi, 11:3; Job, 19: 14-16; Petar, 2:18, 20-21.

²⁶ Ibn Tejmijje, *Medžmu'ul-fetava*, 32/89.

zarobljene bez naknade ili za otkupninu, ili da ih razmijeni za zarobljene.²⁷

Različito se odnosilo prema robovima u različitim državama, ali se islam u tome vraća na osnovu da su svi ljudi braća. Jer je temelj islama obožavanje jednog **Boga**, Allaha, dž.š., On je jedini vladar, te se odnos među ljudima zasniva na tome da su oni braća, i da je jedini i vječno važeći kriterijum razlikovanja kod Allaha, dž.š., bogobožnost. A sama bogobožnost je stečena osobina svakog pojedinca i niko **je** od stvorenja ne može tačno odrediti na ovom svijetu, niti se ona može naslijediti ili dodijeliti.²⁸ Zato, islam ohrabruje muslimane da se dobro odnose prema robovima i opisao je robove kao braću svojih gospodara. Čak je njihovo srodstvo vezao za njihove vlasnike putem starateljstva koje ima snagu kao srodstvo po krvi, čak su neki robovi postali vladari svojim vlasnicima.²⁹

Nakon svega, islam ne smatra ropstvo prirodnim fenomenom, već iznimnim slučajem, koji treba riješiti, pažljivo balansirajući između osnovnog pravila odnosa među ljudima i realnosti.

Iz gore navedenog principa proističe da je islam preduzeo potrebne korake da potpuno iskorijeni ropstvo, kada nestane njegovog jedinog pravnog izvora. Učinio je oslobađanje robova prvim izborom od mogućih načina iskupa za mnoge grijeha. Slično tome, učinio je pomaganje oslobađanja roba koji hoće da otkupi slobodu visoko preporučenim djelom, čak

²⁷ Kur`an Časni, Muhammed:4, Ibn Tejmijje, *Medžmu'ul-fetava*, 31/38, Ibnul-Kajjim, *Zad*, 5/65-66.

²⁸ Kur`an Časni, Hudžurat:13

²⁹ Qutub, *Šubuhhat*, str. 33-35.

koristeći i javni fond; također je preporučivao oslobađanje roba kao formu dobročinstva koja donosi ogromnu nagradu na budućem svijetu. Islam je učinio obaveznim oslobađanje ropkinje u slučaju smrti njenog gospodara ukoliko mu je rodila dijete.³⁰ Vrijedno je napomenuti da islam oslobađanje roba nije ostavio kao jedinu mogućnost za iskupljenje od određenih grijeha, nego je dao kao alternativu hranjenje siromaha i post³¹... jer postoji mogućnost da će doći vrijeme kada neće biti robova.

Kako islam gleda na političko uređenje?

Svaki sistem se sastoji od dva dijela: sadržaja (principa) i forme ili procedure. Kada je postavljao nužno potrebne principe za društveno uređenje (udruženja, privatne organizacije) i političko uređenje (javne organizacije), islam nije postavio nikakvu obaveznu specifičnu formu i ostavio je muslimanima da u različitim vremenima i područjima izaberu ono što najviše odgovara njihovoj stvarnosti i okolnostima.³² Takvi principi odgovaraju svakom vremenu i prostoru jer uvažavaju osnovne prirodne elemente kod ljudi. Efikasne i detaljne forme i procedure su obično rezultat interakcije između principa i promjenjivih okolnosti. Nivo interakcije varira prema različitim aspektima života, a veći je u političkom uređenju nego u drugim. Islam podržava i podstiče na organizaciju i jedinstvo. Allah naređuje: „Svi se čvrsto Allahova užeta držite i

³⁰ Kur'an, Nur:33, Bejanuni i Hatir:2/468-470 ,i 4/295-296, Muhammed Kutb, Šubuhah; str.36-38.

³¹ Kur'an Časni, naprimjer, Maide:89; Mudžadele:3-4.

³² Asad, Minhadžul-islam fi-hukm str. 53-56; Al-awa, Fin-nizamis-sijasi lid-da'vetil-islamijje str. 66-68.

nikako se ne razjedinjujte!„³³ On također podstiče pozitivnu saradnju generalno među ljudima. Allah naređuje: „... Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu; i bojte se Allaha, jer Allah strašno kažnjava“. ³⁴ Također podstiče ljude različitih vjerskih opredjeljenja da sarađuju u oblastima od zajedničkog interesa. Najbolji primjer za to jeste mirovni sporazum koji su potpisali muslimani, Jevreji i politeisti u Medini za vrijeme Poslanika, a.s.³⁵

Islam također podržava i preporučuje lijepo ophođenje sa nemuslimanima, jer Allah, dž.š., kaže: " Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg ne izgone – Allah zaista voli one koji su pravični." ³⁶

Postoje mnoge sličnosti, ali i značajne razlike između sadržaja ili principa islamskog sistema i kršćanskog religijskog sistema sa jedne strane i između islamskog i **sekularnog demokratskog** sistema sa druge strane.

Bitne razlike su u sljedećem:

1. Religijski sistem koji se pripisuje kršćanstvu srednjeg vijeka je sistem za koji se može reći da prevladava, da je to sistem organizovan od strane ljudi, ali koji je imao potpunu svetost. Vladar je bio zakonodavac i konačni sudac.

U islamskom sistemu i vladar i podanik potčinjeni su **Božanskom zakonu**, koji je

³³ Kur'an Časni, 3:103.

³⁴ Kur'an Časni, 5:2.

³⁵ Ibn Hišam, 2/107-108.

³⁶ Kur'an Časni: Mumtehine, 8.

samostalan i neovisan, tj. mogu mu se obratiti i vladar i podanik radi presude. On, međutim, ostavlja prostor za ljudske presude u vezi sa: pojedinostima, autentičnosti nekih tekstova, značenjem nekih tekstova, određivanjem realnosti, ili primjenjivosti određenog propisa na datu situaciju.

2. Potpuni sekularni sistem stavlja svu zakonodavnu moć u ruke većine, koja može biti prava ili proizvedena većina. Religija je reducirana na neka uvjerenja i obrede obožavanja.

U islamskom sistemu vjerovanja, obredi i zakoni su potčinjeni Stvoritelju, direktno ili indirektno, kao što je prethodno pojašnjeno. Sve je to podređeno i potčinjeno *Kur'anu Časnom* i sunnetu Poslanika, s.a.v.s. Vjerski učenjaci samo učestvuju u nadgledanju vođenja sistema zajedno sa drugim ekspertima specijalizovanim u drugim oblastima potrebnim za efikasno provođenje sistema.

Pored toga, kriticism (naređivanje dobra i zabranjivanje lošeg) je uređen i ne samo da je dozvoljen nego je vjerska obaveza³⁷ koju ne može napustiti kompletna zajednica, dok u demokratskom sistemu nije uređen i on je samo pravo pojedinca kojeg se on može odreći.

Konsultacija (šura-savjetovanje) je pravo svake kvalifikovane osobe, na jedan ili drugi način, nije ograničeno spolom, godinama ili rasom. Mjerilo učešća je njegova stručna sprema i iskustvo u određenom

³⁷ Obaveza kriticisma se definiše riječima „el-emr bil-ma'ruf wen-nehju 'anil-munkar, (naređivanje dobra i odvracanje od zla).

polju. U demokratskom sistemu, obično su oni koji imaju utjecaj ti koji formuliraju prijedloge za koje kasnije glasaju neki od onih koji imaju pravo glasati. Uloga većine je obično ograničena na glasanje za već pripremljene verzije bez obzira na njihovo iskustvo ili kvalifikacije, pri čemu glasači predstavljaju ili ne predstavljaju stvarnu većinu glasačke populacije. Ovakva priroda sistema čini ga podložnijim kontroli sila iza scene, poput moći novca ili moći priskrbljene vanzakonskim sredstvima.³⁸

Ipak, islam cijeni mnoge principe koje je uredio demokratski sistem, kao što su sloboda iznošenja mišljenja, ideja i osjećanja, uz obavezu da oni ne krše islamske moralne vrijednosti ili ne uzurpiraju tuđa prava. Ova sloboda uveliko pomaže u dijagnozi stvarnosti, a bez dobre ili valjane dijagnoze stvarnosti nećemo uspjeti da se efikasno nosimo sa realnosti. Islam također cijeni sredstva razvijena u demokratskom sistemu koja ojačavaju i podstiču širok opseg konsultacija prije donošenja odluke ili postavljanja pravila.

Sekularni sistem primarno zavisi od principa borbe i pregovaranja između snaga koje pregovaraju i koje moraju da prođu proceduru pregovaranja. Pobjednik je nadmoćniji i iskusniji u pregovaranju. U okrilju ovog sistema lični interes će pobijediti čak i na račun javnog interesa uz saglasnost većine, zbog nepostojanja nezavisne supervizije izuzev ljudske, čija mišljenja mogu biti proizvedena ili lako zavedena kroz

³⁸ Kratak period mandata dodijeljenog vladama ima nebrojene beneficije, ali ono izlaže vladajuće strukture jačem utjecaju moći novca tokom izbora i nakon pobjede.

pribjegavanje nekim zakonskim ili nezakonskim sredstvima.

U islamskom sistemu politički sistem je sekundarno sredstvo obezbjeđenja sreće na ovom i na budućem svijetu. Supervizija nije ograničena na ljudsku, nego je stvarni nadzor Božiji, koji ne može biti zaveden. Odgovornost, u islamskom sistemu, također nije ograničena samo na ovaj svijet ili samo na ljude. Na ovom svijetu i pred ljudima kriminalac može biti oslobođen krivice i izbjeći kažnjavanje, ali Allah, dž.š., zna činjenice i on neće izbjeći Njegovu kaznu. Ne samo to, nego je ljudska supervizija preuzeta iz Božanskog zakona, i nije ograničena na ljudsku sposobnost ubjeđivanja ili pregovaranja, kao što je slučaj sa demokratskim sistemom.

Kako je riješeno pitanje građanstva i vjerskog pluraliteta?

Islam je iskusio pluralitet u svojoj prvo političkoj zajednici u Medini.³⁹ Bila je to zajednica pripadnika različitih rasa (plemena Medinjana, plemena Mekelija i Jevreja) i različitih religija (islam, judaizam i politeizam).

Islam, svakako, vodi brigu o pravima pojedinaca i grupa, bilo da su oni većina ili manjina, on uspostavlja balans među njima na način da obezbjeđuje svakom od njih ono što mu pripada. Grupi daje prava koja ne daje pojedincu, većini daje prava u javnim poslovima koja ne daje manjini, iz razloga što se daje prednost pravu većine u onim javnim poslovima gdje pluralitet nije moguć i gdje je standardizacija obavezna.

³⁹ Ibn Hišam, 2:107-108.

Ustvari, termin „*dhimmi*” (zimmija) koji je korišten u islamskim zemljama označavao je samo dio onoga što termin „manjina” označava danas. Termin *zimmija* je baziran samo na religijskoj različitosti, dok je termin manjina obuhvatniji i može biti baziran na rasnoj, vjerskoj, jezičkoj i drugim različitostima. Međutim, u privatnim poslovima, poput vjerovanja ili obožavanja, u građanskim pravima (kao brak i naslijeđe), islam manjini daje njena pripadajuća prava u okviru ustavnih principa koje je izabrala većina.

Važno je napomenuti da se plaćanje džizje, tzv. danak od strane nemuslimana i obaveza građana muslimana da plaćaju zekat mogu uvrstiti u današnje poreze. Ustvari, oni predstavljaju samo neznatan dio u odnosu na poreze i obaveze kojima se oni danas obavezuju u demokratskim sistemima. Džizje su oslobođeni djeca, žene, siromašne i lude osobe, starci i notorni bolesnici.⁴⁰

Pored davanja prednosti većini islam poštuje i prava manjina. Poslanik Muhamed, a.s., je rekao: „Ko god učini nepravdu nemuslimanu, bio građanin ili stranac, ili ga ponizi, ili ga preoptereti, ili od njega uzme stvari bez njegovog dopuštenja ja ću biti dokaz protiv njega na Sudnjem danu.”⁴¹

Zbog ovog principa, koji je generalno implementiran od strane islamskih vladara, kršćanstvo i judaizam su, ne samo preživjeli, nego se i razvijali na Srednjem istoku za vrijeme muslimanske vladavine. Indija je drugi primjer gdje su muslimani vladali oko sedam stoljeća a da nikoga nisu natjerali da prihvati islam. Nije bilo

⁴⁰ Ebu Jusuf, Haradž, str.129-130, Sini, Hakika, str.64.

⁴¹ Ebu Davud, Sunen: Haradž, pogledati Askalani, Fethul-Bari: 12/270-272.

zapreke da većina Indijaca zadrži svoju **hinduističku** religiju. Također je istina da muslimanske vojske nikada nisu došle do zemalja **Dalekog istoka**, poput Indonezije i Malezije, ali je većina u ovim zemljama prihvatila islam. Čak su islamske zemlje na sjeveru Afrike bile najbolje pribježište Jevrejima kada su ih ugnjetavali kršćani u Španiji.⁴²

Kako su riješeni međuljudski odnosi?

Islam upućuje i podstiče na potpuno dobro na ovom i onom svijetu za zva odgovorna bića (ljude i džine). Islam je naredio lijepo ophođenje čak i prema onome koji odbaci islam kao put spasenja na budućem svijetu ali nema neprijateljski stav prema islamu, i ne čini zuluma (nepravdu) muslimanima, i ne pomaže druge koji su nepravedni prema muslimanima.⁴³ Također, islam podstiče na saradnju sa nemuslimanima da bi se ostvarila zajednička korist i prosperitet u privremenom (ovosvjetskom) životu, uz uslov da ova saradnje nema negativne posljedice na sreću muslimana u vječnom životu. Allah, dž.š., je potpomaganje učinio prirodnim nagonom. On kaže: „ O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji...“⁴⁴

U globalnom pogledu osnovno pravilo koje uređuje odnose muslimana sa nemuslimanima određeno je Allahovim, dž.š., riječima: " Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg

⁴² Mesari, El-I'tizaru anil-madi.

⁴³ Kur'an, Mumtehina: 60-61.

⁴⁴ Kur'an , Hudžurat: 13.

ne izgone – Allah zaista voli one koji su pravični -, ali vam zbranjuje da prijateljujete s onima koji ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg izgone i koji pomažu da budete prognani. Oni koji sa njima prijateljuju sami sebi čine nepravdu."⁴⁵

Drugim riječima, islam podstiče sva odgovorna stvorenja (ljude i džine) da se potpomažu kako bi bili spašeni na ovom i budućem svijetu. A spas je, kako je to već poznato, davanje prilike svakom pametnom pojedincu da radi ono što će ga usrećiti, bez uplitanja drugih, osim da mu, bez ikakvih pritisaka, pomognu da nađe sreću koju traži ili ostvari bolju od nje.

Ovo potvrđuje dvije važne činjenice:

1. **Djelimična** različitost među ljudima je **prirodna**, da bi se međusobno upoznivali i natjecali. Međutim, pravi kriterij uspjeha je **bogobožnost**, tj. **nastojanje** da se stekne Allahovo zadovoljstvo i izbjegne Njegova srdžba, a to se postiže izvršavanjem Njegovih zapovijedi i klonjenjem onoga što je On zabranio.
2. Neke različitosti ne treba da budu prepreka za saradnju u ostvarenju mnogih zajedničkih interesa, nego je potrebno međusobno potpomaganje da se upotpuni trud i jednih i drugih kako bi se postigla sreća za sve na ovom i na onom svijetu .

Ustvari, islam pravi razliku između onih koji su neutralni ili podržavaju muslimane, a koji ne prihvataju islam, i onih koji su zauzeli neprijateljski stav. U prošlosti je domovina prve grupe nazivana *Darus-silm*

⁴⁵ Kur'an, **Mumtehina: 8-9**

(zemlje mira) a domovina drugih je nazivana *Darul-harb* (neprijateljska teritorija).

Međutim, sa uspostavljanjem UN-a, sve zemlje članice postale su *Dar Silm* (sporazumne zemlje), ne isključujući izuzetke koje nekada zahtijeva činjenično stanje, makar bilo djelimično i privremeno. U globalu, pitanje određivanja treba da bude vođeno međunarodnim normama i okolnostima. S druge strane, sa islamskog stanovišta pojedinci ili grupe nikada ne bi smjeli da se bave klasificiranjem. Njime treba da se bave vladari, odnosno institucije koje snose odgovornost cijele države, tj. vlade. Obično viđenju pojedinaca nedostaje dalekosežnost, makar ono bilo iskreno. Uglavnom je vođeno entuzijazmom i djelimičnim poimanjem date situacije. Zbog ovoga pojedinci često skrenu sa pravog islamskog stanovišta. Ponekad ono vodi muslimansku naciju ili njen veliki dio u neželjene situacije, koje mogu imati negativne posljedice velikih razmjera za islam i muslimane, te se i sami entuzijasti kaju zbog donesenih odluka i preduzetih koraka. Ovo je prirodno jer islamsko pravno mišljenje ne treba biti zasnovano samo na razumijevanju tekstova, već i na potpunom shvatanju stvarnosti.

Bitka na Uhudu je najbolji primjer za ovo. Mladi muslimani, iz entuzijazma i ljubomore prema islamu, smatrali su da je za muslimane bolje da krenu na napadače. Poslanikovo, s.a.v.s., viđenje (kako više odgovara da se Medina brani iz grada) bilo je dalekosežnije i obuhvatnije, uzimajući u obzir prilikom proračuna situacije snagu neprijatelja, snagu muslimana i budućnost islama i muslimana. Primjetno je da je viđenje mladih bilo inspirisano njihovom

spremnosti da se žrtvuju za dobrobit islama, dok je Poslanik, a.s., razmišljao o sigurnosti i budućnosti muslimana i islama. Svakako, postoji velika razlika između ova dva pogleda na situaciju.

Međutim, ovo ne isključuje činjenicu da neke odluke na državnom nivou mogu biti donesene radi ličnih interesa od strane utjecajnih, makar to bilo na račun muslimana i islama.

Kako islam gleda na međureligijski dijalog?

Neki ljudi različitih religijskih pripadnosti mogu oklijevati da učestvuju u "međureligijskom dijalogu" iz uvjerenja da je to jedna vrsta popuštanja. To, naravno, nije tačno. Međureligijski dijalog, ili tačnije dijalog između pripadnika različitih religija možemo podijeliti na četiri vrste:⁴⁶

1. Uzajamno priznavanje ispravnosti svake religije od strane pripadnika religija koje učestvuju u dijalogu. Ovakva vrsta priznanja se obično odbacuje od strane misionarskih religija poput kršćanstva i islama. Vjerovatno bilo kakav trud da se promoviraju obje religije zajedno prolazi kroz ovakvu vrstu dijaloga.
2. Uzajamno priznanje jedne religije drugoj da ona u stvarnosti postoji, te nužnosti saradnje i pored prisutnih razilaženja, uzrokovanih međusobnim razlikama, zatim iznalaženje načina saradnje, i pored ovih razilaženja, u nastojanju da se obezbijedi mir i jednoj i drugoj strani, kao i plodonosna saradnja u ostvarenju zajedničkih interesa. Islam sigurno podržava ovakvu vrstu dijaloga.

⁴⁶ Sini, El-islam u vel-hivaru.

3. Svaka strana pokušava da ubijedi druge u ispravnost svoje religiju, vjerujući da upravo njena religija osigurava sreću za čovječanstvo na oba svijeta. Ako pažljivo pogledamo sve misionarasko napore Božijih poslanika (neka je Božiji mir i spas na sve njih), uvidjet ćemo da inicijativa na pozivanju nije ništa drugo osim prvi korak ove vrste dijaloga. To je bila njihova dužnost kao što je to dužnost svih misionara. Dijalog je prigodna prilika da svako iznese ono za što vjeruje da je istina i da druge pozove da u to vjeruju, pogotovo u atmosferi ispunjenoj željama i nepomućenim umovima, što svakome daje priliku da razmotri ono što mu drugi izlažu.
4. Spontan ili ležeran dijalog, koji se odvija u svakodnevnim životnim aktivnostima gdje se učesnici koriste verbalnim i neverbalnim sredstvima komunikacije.

Da li islam podržava organizacije za ljudska prava?

Često organizacije za ljudska prava, kao i mnoge konferencije koje organizuju razni komiteti i organizacije koje su nastale iz UN-a, ulažu napore vrijedne hvale da zaštite ljudska prava nekih grupacija čija su prava ugrožena. Ponekad one daju prednost nekim zakonodavnim i političkim pitanjama i odlukama koje protivrječe principima samog UN-a. Naprimjer, intrvenišu i upliću se u donošenje zakona na lokalnom nivou, a ti zakoni nisu primjenjivi osim na one koji su ih izabrali ili ih je izabrala većina.

Nema sumnje da su motivi većine članova ovih organizacija dobri. Kako god, njihov iskreni

prekomjerni entuzijazam rezultira donošenjem rezolucija koje narušavaju prava većine nekih naroda da odluče šta je dobro za njih u ovom životu ili čak da odlučuju šta je dobro za onaj drugi svijet. Te rezolucije ponekad očigledno narušavajući slobodu naroda, koji su dobrovoljno izabrali da postanu članovi UN-a. Štaviše, neke od pristrasnih grupa su se uvukle u te komisije i organizacije da bi ostvarile svoje lične interese, te da bi pogoršale odnose između naroda i da bi se borile protiv principa UN-a na prikriven način da bi na kraju oni vladali. Ove činjenice pokreću, između ostalog, sljedeća pitanja:

1. Kako su ove organizacije došle do vlasti koju pokušavaju nametnuti narodima? Da li su izabrani od strane naroda ili u najmanju ruku većine naroda?

2. Kakav je status odluka većine učesnika na kongresima? Ako su učesnici predstavnici vlade određenog naroda, jesu li njihove rezolucije superiornije nad odlukama većine u njihovim zemljama?

3. Ako učesnici konferencija i članovi ovih organizacija ne predstavljaju narod putem izbora ili opunomoćenja, na šta se onda oslanjaju prilikom miješanja u unutrašnje poslove jednog naroda?

Oslanjaju li se na principe UN-a? Ustvari, njihovo miješanje u unutrašnje poslove svojih članica je narušava je njihovog prvog principa koji naglašava i priznaje nezavisnost svake članice.⁴⁷

⁴⁷ Povelja UN-a, prvi dio, član prvi, tačka druga i član sedmi.

Oslanjaju li se na demokratske principe? Ustvari, njihove rezolucije narušavaju demokratske principe koji obezbjeđuju dominaciju volje većine.

Oslanjaju li se na principe ljudske pravde i ljudskih prava? Ustvari, rezolucije koje oni podržavaju u pojedinim državama u najvećoj mjeri krše ljudska prava.

Evidentno je to da odluke i rezolucije ovih organizacija nisu obavezujuće za bilo koji narod sve dok se ne odnosi na njihovu zakonitu članicu. Te rezolucije su samo preporuke i stavovi pojedinaca.

Dakle, islam uvažava svaki napor da se pomogne potlačenima i podstiče na uzimanje učešća u tome makar potlačeni bili i nemuslimani.⁴⁸ Radi toga, ove konferencije i organizacije bi trebalo podržati u intervisanju u slučajevima sa kojim se one dobro nose i čine dobro, i kada potlačeni narodi imaju koristi od njihovih napora, kao u sljedećem:

1. U slučaju kad jedna država ugnjetava drugu, pogotovu poslije osnivanja UN-a.

2. U slučaju kad država ugnjetava neke od svojih građana ili strance koji u njoj žive zakonima na lokalnom ili državnom nivou, drugim riječima kada pravi razliku u primjeni zakona između svojih građana i strnaca zbog genetskih i rasnih razlika, a pogotovo nakon osnivanja UN-a.

3. U slučaju kad grupa boraca uzurpira zemlju i imovinu domicilnog stanovništva određene geografske oblasti .

⁴⁸ Sini, Muslimani i nemuslimani, str. 41-42.

4. U slučaju da vlada nekome od svojih stanovnika uskraćuje određena prava, kao što su: pravedan udio u prirodnim resursima zemlje, pravo na školovanje, izbor posla koji je u mogućnosti da obavlja, ili mjesta življenja uz uvjete koji su ostvarivog karaktera i koji ne narušavaju slobodu vjerovanja i mišljenja, kao uvjet mogućnosti plaćanja kirije, održavanje čistoće na općem nivou,...ali ne i uvjeta zasnovanih na genetskim osobinama kao što su boja i rasa.

Želja i briga za širenjem dobra

Postoje vjerske i ideološke ili mezhepske grupe koje smatraju svoj put najboljim u ostvarivanju sreće na ovom i na drugom svijetu, ali ne vode brigu o dijeljenju toga puta sa ostalim i zato i ne pozivaju druge da im se pridruže. Postoje i drugi koji smatraju da jedino njihov put obezbjeđuje spas za čovječanstvo na ovom svijetu i mir na svjetskom nivou. Njegovo širenje i nametanje drugima smatraju nužnošću. Postoji i grupa onih koji vjeruju da je ono na čemu su oni jedini put koji osigurava sreću i mir za ljudska bića na oba svijeta. Želeći cijelom čovječanstvu dobro, trude se i marljivi su u pozivanju drugih da se pridruže njihovom putu i ideji, naravno, bez ikakve prisile.

Muslimani pripadaju posljednjoj grupi koja želi svima dobro i ne smatra da druge treba prisiljavati na to. Njihova religija islam zapovijeda im da pozivaju druge u svoju vjeru na mudar i lijep način. Allah u *Kur'anu*

kaže: „A ti Putu Gospodara svoga pozivaj mudročću i savjetom lijepim i s njima ti raspravljaj na način najljepši! Doista, Gospodar tvoj najbolje zna ko je skrenuo s Puta Njegova i On najbolje poznaje one na Pravi put upućene.“⁴⁹

Zašto muslimani propagiraju islam?

Muslimani propagiraju islam zato što su zainteresovani za realizaciju mira i prosperiteta za sva razumna bića na ovozemaljskom i onozemaljskom svijetu. Ne samo da svojim sljedbenicima zabranjuje da drže monopol nad Božanskom uputom, u kojoj je spas za ljude i džine na ovom prolaznom a pogotovo na onom vječnom svijetu, islam ih obavezuje da druge pozivaju u nju kako bi oni koji su zainteresovani imali koristi. U isto vrijeme, islam svakog odraslog koji je dostigao godine zrelosti, bio muško ili žensko, smatra slobodnim da na ovom svijetu izabere svoju vjeru, ali i da snosi posljedice svog izbora na drugom svijetu. Allah kaže: „U vjeru nema prisile, a Pravi put se raspoznaje od zablude“⁵⁰ i još podučava: „Svaki je čovjek odgovoran za ono što je uradio.“⁵¹

Kada osoba dobrovoljno izabere da bude musliman ona onda mora ispunjavati islamske obaveze kako bi izbjegla posljedice nepoštivanja ugovora, i kako bi imala mogućnost da dobije nagrade i privilegije koje zaslužuje. Isto tako, onaj koji prihvati islam, mora ga u cijelosti praktikovati, a ne djelimično i samo ono što

⁴⁹ Kur'an, Nahl: 125.

⁵⁰ Kur'an, Bekare: 256.

⁵¹ Kur'an, Muddessir: 38.

mu se sviđa. Allah, dž.š., kaže:" Kako to da u jedan dio Knjige vjerujete, a drugi odbacujete?! Onoga od vas koji čini tako stići će na ovom svijetu poniženje, a na Sudnjem danu biće stavljen na muke najteže..."⁵² Ovo možemo uporediti sa svojevrijem prihvaćanjem građanstva neke države. Osoba tada postaje obavezna da se pridržava uvjeta boravljenja i ne može ih negirati. Ona treba da radi ono što joj je naloženo da bi ostvarila svoja prava i privilegije koje joj pripadaju. Postoji samo jedna velika razlika između ovoga dvoga; građanin može biti istjeran iz države i protiv njegove volje, a muslimanu ne može niko zabraniti islam bez njegove dobre volje.

Važno je napomenuti da je obaveza muslimana da daje zekat za dobrobit zajednice u kojoj živi i u čijim uslugama uživa. Nemusliman treba da islamskoj državi daje ono što se nekad zvalo džizjom a danas ulazi u poreze koje nameće islamska država. Musliman koji živi u neislamskoj sredini pored zekata mora plaćati nametnute poreze date države.

Zašto islamska država zabranjuje neislamsko misionarstvo?

Neke islamske zemlje u kojima muslimani predstavljaju većinu stanovništva zabranjuju misionarstvo drugih vjera ili ideologija iz dva ključna razloga:

1. Zato što je cijelo stanovništvo ili njegova većina odabrala islam za vjeru da po njoj obožavaju Gospodara i odabrala ga zakonom koji će im uređivati međusobne odnose i odnose sa drugima. Neki od temelja islama su vjerovanje u :

⁵² Kur'an, Bekare: 85.

a) postojanje Stvoritelja cijelog univerzuma, a to je Allah, dž.š.

b) Stvoritelj je jedan i niko ne zaslužuje da bude obožavan mimo Njega

c) Stvoritelju nije potreban posrednik da ga obavještava o potrebama Njegovih stvorenja

d) Allah, dž.š., je odlikovao džine i ljudska bića sposobnostima kao što su: razum, relativna sloboda izbora, i dao im uputu koja se **manifestuje** u zdravoj ljudskoj prirodi i u onome sa čime su došli poslanici, s.a.v.s. Zbog toga su odgovorni za djela koja učine na ovom svijetu a plodove će ubrati na budućem svijetu, gdje postoji samo Džennet i Džehennem.

e) pravno odgovorna bića (ljudi i džini) moraju se povinovati naredbama Allaha, dž.š., koje je objavio **Svom** posljednjem poslaniku, Muhammedu, s.a.v.s.

Prema tome, postaje jasno da postojeće religije i ideologije protivrječe islamu u jednom od ovih ili više principa. Promocija ovih religija ili ideologija prijeti sigurnosti muslimanskih građana ne samo na ovom svijetu nego i na budućem.

2. Zato što svi stanovnici bilo kojeg grada i države nisu punoljetni, jer postoji veliki broj onih koji nisu dostigli godine zrelosti. Njima je potrebna zaštita od ideologija i vjerovanja koja narušavaju vjerovanje koje je prihvaćeno od svih ili većine građana. Ali za one koji žive izvan svojih zemalja, bilo da reprezentuju sami sebe ili svoje vlade, važe propisi sistema predjela u kojima borave. **Islamska država svojim odraslim građanima uglavnom obezbijedi pristup informacijama o drugim religijama radi naučnog istraživanja.**

Ovo je **općeprihvaćena praksa**, i međunarodna povelja je u propisima o obrazovnom pravu potvrdila pravo oca

ili zakonskog zastupnika da bira tip edukacije za svoju djecu.⁵³

Prirodno je da neke vlade sprečavaju pojedine aktivnosti zato što su, gledajući iz njihovog ugla, to opasne aktivnosti koje podrivaju unutrašnju sigurnost zemlje, čak i kad te aktivnosti ugrožavaju samo ovozemaljski život građana. Ovako postupaju sve vlade, pa čak i u demokratskom sistemu. Pa kako je tek kada posljedice ovih aktivnosti utiču i na buduću svijet?!

Ustvari, sve dok ovi zakoni ne predstavljaju sigurnu prijetnju za druge, oni su u skladu sa poveljom UN-a, koja naglašava nezavisnost svojih članova i stoji iza nje.

Pored zakona koji zabranjuje misionarske aktivnosti, sve muslimanske zemlje, na ovaj ili onaj način, dopuštaju **svom domicilnom nemuslimanskom stanovništvu praktikovanje njihove vjere i primjenu zakona iz oblasti** civilnih poslova, u granicama u kojima to nije u suprotnosti sa zakonima većine. **S tim da treba imati u vidu da prostor Mekke i Medine u Kraljevini Saudijskoj Arabiji ima posebnu svetost u islamu.**

Zašto se druge religije javno ne prakticiraju u Saudijskoj Arabiji?

Da bismo diskutovali o ovoj temi, moramo se složiti oko nekih osnova:

⁵³ Rezolucija o ljudskim pravima, član 26: 3; Međunarodni sporazum o ekonomiji socijalnim i kulturalnim pravima, 13:3.

1. Da li priključivanje u UN i komisije koje nastaju iz njega znači odricanje od svoje vjere i vrijednosti kojima se ponosi jedan narod ili njegova većina u nezavisnoj državi, ako ona to samo primjenjuje unutar svojih granica? Odgovor će pod datim uvjetima uglavnom biti: " Ne ". Ovoga se drže i sve demokratske države u svijetu. U *Povelji UN-a* stoji da je **jedan** od njenih ciljeva:

Razviti prijateljske odnose među nacijama bazirane na poštovanju principa jednakopravnosti i prava **svakog od naroda** na samoodlučivanje o svome životnome putu...⁵⁴

Nijedna odredba ove *Povelje* ne dopušta Ujedinjenim **nacijama** da intervenišu u stvarima koje su u osnovi u domaćoj jurisdikciji bilo koje države. Isto tako u **Povelji** nema odredbe koja od njenih članica traži **da izlažu ovakva pitanja da bi bila riješena po načelima Povelje**, ali ovaj princip ne bi trebalo da naškodi primjeni mjera prisile prema Poglavlju VII.⁵⁵

2. Da li manjina u jednoj državi može nametnuti većini svoju vjeru, običaje i mišljenje? Odgovor je naravno: "Ne".

3. Da li stranci **u državi sa demokratskim sistemom u kojoj** borave imaju glasačko pravo, ili to pravo imaju u svojim državama, a njihov boravak u drugoj državi radi posla, studiranja ili ako su politički emigranti... zasnovan je na uzajamnom ugovoru između njih i vlade te strane države, koja im je izdala vizu. **Ima li bilo**

⁵⁴ Rezolucija UN-a o ljudskim pravima, Član: 1/2.

⁵⁵ Povelja Ujedinjenih nacija, Član 2:7. Član 7. se odnosi na prijetnje svjetskom miru i **odnos** prema tim prijetnjama.

koja strana pravo da zahtijeva bilo šta nakon što je ugovor potpisan sve do njegovog isteka ili raskidanja uz oba strani pristanak?

Uglavnom **je poznato** da stranac na osnovu ugovora koji je dobrovoljno potpisao ima pravo boravka u državi koja je također sa njim potpisala ugovor dobrovoljno. Prema ovome, prije potpisivanja ugovora svaka strana ima slobodu da prihvati ili odbije uvjete koje sadrži ugovor, bili oni direktno ili indirektno spomenuti. Svi lokalni zakoni spadaju u indirektnu uvjete i njih se treba pridržavati i praktikovati ih, osim ako nisu u ugovoru jasno izuzeti.

Drugim riječima, stranac nakon potpisivanja ugovora pa sve do njegovog isteka mora da poštuje zakone i vrijednosti države u kojoj boravi, bili oni isti kao u njegovoj državi ili ne. Ovo je uobičajena i prihvatljiva praksa, čak i među demokratskim zemljama. Kao primjer možemo navesti sljedeće:

1. Ako je stranac rođen u SAD-u, ne može ući u SAD bez američkog pasoša i pored toga što ga nošenje ovog pasoša može izložiti kazni prema zakonima njegove države. Međutim, on ima punu slobodu da ne ulazi u SAD, tako da ne mora nositi njihov pasoš.
2. Postoje različite vrste viza koje priznaju razne države, pa i demokratske. Tako ako neko uđe u državu na osnovu neke vize, mora se pridržavati pravila te vize, npr. ima pravo na studije a nema pravo na posao, nema se pravo baviti politikom; zato stranac prije pristanka na ove uvjete ima potpunu slobodu da ih odmjeri sa svojim ličnim

interesima i tek onda odluči hoće li uzimati vizu sa ovakvim uvjetima ili ne, i ta strana država ga neće prisiliti da uzme određenu vizu.

3. Mnoge muslimanske manjine žive u nemuslimanskim državama u kojima ne mogu praktikovati neke osnovne odredbe islamskog prava kao što je odmazda u slučaju namjernog ubistva, bičevanje preljubnika... jer su oni u suprotnosti sa zakonima koje je izabrala većina u tim državama. Pošto je islam praktična i tolerantna vjera, ona svoje sljedbenike oslobađa ovih zakona iako oni spadaju među temeljne zakone u islamskom pravu. Ustvari, islam ohrabruje ove muslimane da budu dobri i ugledni građani visokih moralnih vrijednosti. Ako je ovo slučaj sa građanima koji su manjina u svojoj vlastitoj državi, onda je preče da se stranac koji je nemusliman ponaša u skladu sa zakonima muslimanskih zemalja dok u njima boravi sve dok ih ne napusti kada mu to dopusti ugovor koji je potpisao. A prije svega, on je slobodan i ima pravo da odbije ulazak u Kraljevinu, niti će biti prisiljen na ulazak ili boravak u njoj.

Što se tiče diplomata i službenika, oni su obično različite religijske i sektaške pripadnosti i smjenjuju se s vremena na vrijeme. Pored toga, različita je jačina njihove posvećenosti vjeri ili sektu. Stoga je logično da se ne podižu nikakve stalne ustanove gdje bi oni upražnjavali svoju vjeru. Ali, dozvoljeno im je da praktikuju svoju vjeru u svojim privatnim prostorijama koje su zaštićene prema diplomatskoj konvenciji. Pored

toga, diplomatske konvencije zahtijevaju uzajamno poštivanje država, a u to ulaze i zakoni lokalnog nivoa. Narod Kraljevine Saudijske Arabije je odabrao islam kao religiju po kojoj će vjerovati, vršiti obrede, primjenjivati njene zakone i moralne principe. Islam je geografskoj oblasti na kojoj je danas KSA dao jednu posebnost, a to je zabrana javnog praktikovanja druge religije na Arabijskom poluotoku gdje su i dvije najsvetije oblasti muslimana u cijelom svijetu.⁵⁶ To znači da nije dozvoljeno da se primjenjuju druge religije javno i zvanično. Prema tome, Saudijska vlada je odgovorna za sprovođenje ovog zakona.

Ovaj zakon sadrži i zabranu ulaska nemuslimana u Mekku, najsvetiji grad u islamu, prema kojem se svi muslimani na svijetu okreću kada obavljaju pet dnevnih molitvi.

Ovo također nije neuobičajeno jer često nailazimo na znakove "zabranjen ulaz osim službenim licima" ili slično na zgradama javnih ili privatnih organizacija u "demokratskim" ili nedemokratskim zemljama. Ovi znakovi su nekada postavljeni radi sigurnosnih razloga, nekada da bi spriječili ometanje, ili radi svetosti kao što je slučaj u islamu koji zabranjuje ulazak u Mekku onima koji ga ne prihvataju kao svoju vjeru da bi se očuvala svetost grada. Prema tome, prirodno je da osoba bez dozvole ulaska poštuje volju onih koji to zahtijevaju.

Čak i zahtijevanje jednakopravnog tretmana u ovim stvarima nije u skladu sa ličnim slobodama. Ne možete zahtijevati da vas osoba pusti u svoju kuću samo zato što ste vi nju svojevrijem pustili u svoju. Čineći tako nešto zanemarujete činjenicu da je, u ovoj stvari,

⁵⁶ Muvetta Imam Malik, Knjiga: Džami'.

svako slobodan da radi ono što odgovara njegovim **uslovima** ili što je prikladnije za njega.

Islam zabranjuje terorizam, nasilje i ekstremizam

Čudno je da neki istaknuti političari i mislioci ne prave razliku između "terorizma" i "nasilja", i između nasilja i nasilničkog terorizma, i između nasilja i odbrambenog terorizma. **Upotrebljavam** riječ "ir'ab" u značenju terorizam, a ne "irhab", jer osnova riječi "rehb" i njene izvedenice u *Kur'anu* označavaju određen stepen straha koji nije visok. Uglavnom je ona pomiješana sa određenom dozom poštovanja prema određenoj stvari⁵⁷ i nekad ga čovjek uzrokuje kod drugih da bi se zaštitio njihovog zla. Ova riječ se razlikuje od riječi "ru'b"⁵⁸ koja označava veliki stepen straha i znači: jeza i strepnja. Nekada je čovjek uzrokuje radi kažnjavanja drugih i zbog njihove nepravde, zuluma. Često se **javlja** iz neodređenih i nepoznatih razloga.⁵⁹

Pored svega toga, riječi "irhab" i "ir'ab" (prijetnja, zastrašivanje, plašenje, teror) u arapskom jeziku ne označavaju same po sebi čisto dobro niti čisto zlo. **On je sredstvo, koje nije potčinjeno ni zlu ni dobru. On može biti korišten da bi se odbranila istina, pobijedila neistina ili da bi se pomoglo potlačenom. Također može biti korišten da bi se nanijela nepravda nevinom, da bi se otela imovina i novac od ljudi, da bi im se**

⁵⁷ Pogledaj: suru Tevbe: 34, Nahl:51, i Enbija:90, Kasas: 32, Hadid: 27, Hašr: 13.

⁵⁸ Pogledaj: suru Alu Imran: 151, i Enfal:12, Kehf:18, Ahzab:12, Hašr:2.

⁵⁹ Pogledaj npr. ibn Menzur, Bustani.

oduzela njihova prava i okupirala njihova zemlja. Znajući sve ovo neki političari i neka sredstva javnog informisanja upotrebljavaju riječi „irhab“ i „ir'ab“ (terorizam) na jedan podrugljiv način. Naprimjer, oni teroristom nazivaju osobu koja uzme kamen da brani sebe i svoju čast, a onoga koji uzurpira njegovu zemlju, ponižava ga i ruši mu kuću tenkovima i **granatama ne nazivaju teroristom.**

Postoji jasna razlika između nasilja i terorizma. Nasilje je ograničeno na korištenje sredstava fizičkog nasilja poput premlaćivanja, fizičke torture i korištenja oružja itd. da bi se izrazila osjećanja, ubjeđenja, mišljenje ili da bi se postigao poseban ili javni cilj. Terorizam je, pak, obuhvatniji jer uključuje nasilna i nenasilna sredstva, npr. provokaciju pokretima i išaretima (pokazivanje na nekoga kao da ga želi zaklati), govor kao prijetnju nametanjem ekonomskih sankcija, ili progon, ili mučenje glađu, ili upotrebu hemijskog oružja... u to možemo ubrojati glasanje ili korištenje veta protiv rezolucija koje osuđuju ili kažnjavaju agresora u Generalnoj skupštini UN-a i Vijeću sigurnosti. **Pod terorizmom se može podrazumijevati** i lažno optuživanje, kao potvaranje i obeščlašćivanje putem medijske kampanje radi kaljanja nečijeg ugleda i izazivanja mržnje protiv njega. Teror možda ne ubija odmah, ali može da ubije na duge staze, nakon dugotrajnog mučenja i izmaranja, znači ubija polahko i sporo, kao kada se žrtva izlaže gladi i protjerivanju. Primijetno je danas da one koji upotrebljavaju "irhab" i "ir'ab" (prijetnja, zastrašivanje, plašenje, teror) u njihovom širem smislu, koji obuhvata podržavanje istine i sprečavanje nepravde, ili podržavanje neistine a potpomaganje nepravde možemo podijeliti u tri grupe:

1. One koji ga bez ikakvih pravila koriste za nasilje, bez obzira da li vjeruju u Vječni život ili ne. Čineći to, oni se suprotstavljaju zdravoj ljudskoj prirodi kao i Božanskim učenjima od kojih je i učenje islama.
2. One koji ga koriste, držeći se onoliko koliko su u mogućnosti prirodnih pravila i zakona, da bi odbranili svoj ili živote nevinih od tlačitelja, a ne vjeruju u Vječni život, ali su motivirani zdravom ljudskom prirodom u kojoj Allah stvorio ljude.
3. One koji ga koriste držeći se prirodnih i vjerskih zakona da bi odbranili svoj vlastiti život ili da bi odbranili nevine od tlačenja, a vjeruju da za to imaju veliku nagradu u Vječnom životu. Ove osobe su motivirane i zdravom ljudskom prirodom i velikom nagradom u Vječnom životu koju nastoje da zadobiju.

Zadnja kategorija je najhrabrija i spremna je da žrtvuje i svoj život, jer ona ovaj život smatra sredstvom, a ne svrhom samome sebi. Vjerovatno je ovo jedan od razloga samoubilačkih operacija koje izvode potlačene religiozne osobe da bi sačuvale svoju zemlju i svetinje.

Generalno govoreći, mišljenje muslimanskih vjerskih učenjaka o ovim operacijama je podijeljeno. Neki ih odobravaju i podstiču na njih sve dotle dok je pravno okarakterisano kao odbrambena operacija i nije bespravan napad na druge. Oni također upozoravaju i zabranjuju ovakve poduhvate protiv nevinih koje, po islamskom učenju, nije dozvoljeno čak i u ratovima ubijati, kao što su starci, žene i djeca.

Treba napomenuti da ljudski zakoni u svim političkim sistemima podstiču vojnika da se izlaže i smrtnim

situacijama u opravdanom ratu, naravno po mišljenju date zemlje, pa makar to dovelo do žrtvovanja vlastitog života.

Drugi zabranjuju samoubilačke napade iz razloga što smatraju da je to vrsta nemjernog samoubistva. Oni prave razliku između ovakve radnje i izlaganja smrtnoj situaciji zato što je u drugom slučaju veća mogućnost da će preživjeti, a one koji se izlaže smrtnoj situaciji smrt uglavnom nije namjera.

Vrlo je poznata činjenica, među pripadnicima objavljenih religija, da je ovaj život test da bismo razlikovali između onoga koji čini dobra djela, za koja zaslužuje nagradu, i onoga koji čini loša djela za koja zaslužuje kaznu u Vječnom životu. Stoga, jedan od načina razlikovanja je borba između onih koji slijede istinu i onih koji slijede stranputicu i između onih koji podržavaju pravdu i onih koji podržavaju nepravdu. Allah u *Kur'anu Časnom* kaže: "... A da Allah ne suzbija neke ljude drugima, do temelja bi bili porušeni manastiri, i crkve, i havre, a i džamije u kojima se mnogo spominje Allahovo ime. A Allah će sigurno pomoći one koji vjeru njegovu pomažu, - ta Allah je zaista moćan i silan -."⁶⁰

Zastrašivanje i teror nekada se dese nenamjerno ili čak protiv volje osobe koja ga uzrokuje. Ali ako ga opomenemo, a on ne odustane od onoga što čini, isti je kao i onaj koji to ciljano i s namjerom radi.

Razlog tome je što islam poziva na sveopšti mir između pripadnika različitih vjera na ovom i na onom svijetu, ili samo na ovom; on strogo zabranjuje zastrašivanje i teror kako bi se drugima nanijela nepravda i nasilje. Islam to strogo osuđuje i propisuje zastrašujuću kaznu

⁶⁰ *Kur'an Časni*, Hadždž: 40.

za onoga ko to čini, ali nakon što jasno utvrdi da je to neopravdan teror i da je time učinjena nepravda. Međutim, uz garanciju da neće biti kažnjen osim onaj koji je počinio nasilje i da se ne prijeđu granice dozvoljenog, islam upotrebu sile smatra neophodnim sredstvom samoodbrane i zaštite bespomoćnim i nevinim ljudima, pogotovo onima koji ne mogu da se odupru nepravdi i nasilju. Muslimani to nazivaju "džihad" ili "borba u ime Allaha", koja ima za cilj otklanjanje nepravde od muslimana, nemoćnih i slabih. Allah, dž.š., kaže: „ A zašto se vi ne biste borili na Allahovu putu za potlačene, za muškarce i žene i djecu, koji uzvikuju: 'Gospodaru naš, izbavi nas iz ovoga grada čiji su stanovnici nasilnici, i Ti nam odredi zaštitnika i Ti nam podaj onoga ko će nam pomoći'"⁶¹ Allah također kaže u hadisi- kudsiji: " O moji robovi, Ja sam sebi zabranio nepravdu i Ja sam je zabranio i vama, pa nemojte je činiti jedni drugima!"⁶² Drugim riječima "džihad" u islamu nije čin nasilja nego legalan čin odbrane, koji je dozvoljen zakonima, uključujući i zakone "demokratskih zemalja" kao i drugih zemalja. To je zakonsko opravdanje za izgradnju jakih vojnih snaga i razvoj visoko destruktivnih oružja.

⁶¹ Kur'an Časni, Nisa': 75.

⁶² Muslim, *Al-Bir was-Silah*, hadisi-kudsi je Božija objava Poslaniku, s.a.v.s., koju prenosi Poslanik ali koja ne spada u samu *Svetu Knjigu*.

Kako možemo razlikovati terorizam od upotrebe sile za odbranu?

Već smo vidjeli da se terorom koriste tlačitelji i potlačeni, ali postavlja se pitanje kako možemo razlikovati potlačenog od tlačitelja, i onoga koji se njime koristi da nanese nasilje drugima od onoga koji se njime koristi da otkloni nasilje od sebe i drugih? Zlatno pravilo razlikovanja ova dva tipa postavlja pitanje:

Ko ga je prvi upotrijebio protiv drugoga? Prvi koji ga je upotrijebio je onaj koji koristi neopravdan teror, a drugi je onaj koji ga koristi radi odbrane. I svako ko podržava ili pomaže nasilnika ima njegov status, i ko god podržava ili pomaže potlačenog ima status onoga koji koristi odbrambeni teror.

Tačno je da je ponekad teško odrediti ko je prvi počeo, ali je to u mnogim situacijama očito i jasno. Kada ne možemo primijeniti ovaj kriterij, primijenit ćemo drugi. Drugi kriterij jeste da pokušamo da izmirimo strane, ona koja odbije da prihvati pravednu presudu je tlačitelj, pa makar bio i musliman. Allah kaže: " Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni. Pa ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni. Allah zaista voli pravedne. "⁶³

Terorizam se može pojaviti i u drugim formama poput kažnjavanja osobe bez dovoljno dokaza, ili kažnjavanja jedne male grupe ili naroda samo na osnovu sumnje i potvore upućene na njihov račun, kao što se desilo u Afganistanu 2001. godine. Kazna ne treba da prelazi

⁶³ Kur'an Časni, Hudžurat: 9.

zakonom određene ili razumno prihvaćene granice. Kazna za određeno krivično djelo bi trebalo da bude fiksna za svakoga i ne treba se mijenjati promjenom nasilnika, pa ako je nasilnik slabiji ili nije prijatelj, kazna bude strožija, a ako je nasilnik jak, ili nam je prijatelj ili od njega očekujemo neku korist, onda kazna bude blaža. Pravednost garantuje postojanost ovih granica. Allah kaže: " O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte, i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže čestitosti, i borite se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite."⁶⁴ Prema tome, islam u potpunosti odbacuje kršenje nezavisnosti neke članice UN-a pod bilo kojim neosnovanim optužbama.

Prirodno je da neki muslimani uprkos jasnom učenju islama krše ta učenja i koriste teror za nasilje. Također je prirodno da sve nacije nastoje da odgoje svoje građane da se ponašaju korektno, a ipak su im zatvori puni kriminalaca. Možemo li na osnovu ovoga kazati da su nacije kriminalne i da odgajaju kriminalce? U izvještaju u kojem je navedeno da se u SAD-u desilo 175 terorističkih incidenata između 1982. i 2001. god. Većina njih je pripisana kršćanima, a na drugom mjestu su Jevreji. Možemo li onda reći da su kršćani i Jevreji teroristi? Svakako je nepravedno generalizovati ili pripisati loša djela nekolicine svima ili čak većini.

Ako neke demokratske vlade, koje se pozivaju na pravdu i pravičnost, konstantno podržavaju zemlju koja je ustanovljena na čistom religijskom fanatizmu kroz istjerivanje autohtonog stanovništva iz njihove zemlje i domova pozivajući se na svetost uzurpirane zemlje,

⁶⁴ Kur'an Časni, Maide: 8.

možemo li reći da svi demokratski režimi podržavaju tlačenje drugih i uzurpiranje njihove zemlje? I možemo li kazati da sve demokratske zemlje podržavaju religijski fanatizam u toj mjeri da dovode do građenja države protjerivanjem autohtonog stanovništva? I možemo li kazati da su sve demokratske države licemjerne, da jedno govore a drugo rade? Naravno da ne možemo.

Kako islam sprečava teror?

Islam sprečava terorizam na tri glavna načina:

1. Obezbeđivanjem dobrog odgoja od samog djetinjstva i usađivanjem principa koji zabranjuju nepravdu i nasilje i koji podstiču na njihovo sprečavanje a ohrabruju na pravdu i korektno odnose i njihovo podržavanje.
2. Uklanjanjem uzročnika nasilnog terorizma kroz zaštitu ljudskih prava, pravedno suđenje, pravedan odnos, saradnju u pomaganju u dobru i bogobožnosti, i osiguravanjem pristojnih sredstava za život.

Stoga, nije čudno što je drugi halifa, Omer, r.a., spriječio izvršenje kazne odsijecanjem ruke kradljivcu u toku godine u kojoj je vladala oskudica, i što nije kaznio robove koji su ukrali devu i zaklali je da bi utolili glad, dok je njihovog vlasnika ukorio što ih je mučio glađu. I ne čudi što je naredio da se cijena deve plati iz bejti malil-muslimin (državne blagajne muslimana).⁶⁵ Mudrije bi bilo za nas da otkrijemo uzroke terora i zastrašivanja i da ih uklonimo prije nego što osudimo

⁶⁵ Musned, Šafija: 1/224.

one koji to rade. To je bolje od samog ograničavanja na kažnjavanje. Ponekad osuđujemo pojedinačne odbrambene terorističke akcije Palestinaca koje **odnose** neke nevine žrtve, ali ignorišemo ili zaboravljamo osuditi nasilje koje uzrokuje desetine hiljada nevinih žrtava.

Neke države okrivljuju nepoznate ekstremiste za ono što im se događa ignorišući uzroke toga. To nekada može biti reakcija i odgovor na ono što te države **uzrokuju** konstantnim **podržavanjem** nepravde i nasilja. Nekada te države **posegnu** za rješenjem **u obliku još snažnijeg** terorizma **dolijevajući** ulje na vatru, a ignorišu ili zanemaruju **moguće** rješenje, a to je uklanjanje uzroka terora.

Ponekada vlade velikih država donose odluke na osnovu pogrešnih informacija koje im dostavljaju njihovi centri sigurnosti (kao neke uprave u općim obavještajnim službama, ministarstvu odbrane itd.). Preče je da se oslone na informacije koje dolaze od neutralnih izvora ili koje plasira većina izvora, nego da se oslanjaju na samo određene izvore, koji **ih** često namjerno ili nenamjerno **obmanjuju**. Jer, neprijateljske snage se koriste različitim vrstama pritisaka da **bi** **iznudile donošenje određenih odluka ili odobrenje za određene postupke**. Neki od podlih načina kojima se koriste ove sile jesu **donošenje odluka na temelju lažnih informacija**, podmićivanje, dovođenje nekih uglednika i odgovornih lica u situaciju da počine sramotna djela preko nekih društvenih klubova, a zatim njihovo ucjenjivanje preko istih, te činjenje nekih zlodjela i njihovo pripisivanje suprotnoj strani. Upravo ovdje dolazi do izražaja uloga mudrih i pametnih u rasvjetljavanju situacije upravama i

narodu, koji nekada budu **obmanuti** zavjerama, podvalama i površnim opravdanjima kojima se koriste da bi ih ubijedili, kao što su kontradiktorne i nelogične konstatacije.

3. Islam određuje odgovarajuću kaznu za **nasilni terorizam**, ali nakon dokazivanja sa strogim procedurama, čime se omogućava sudiji da odbaci neka sumnjiva priznanja. **Opravdanje za to leži u činjenici** što će kažnjavanje nevinih ljudi na osnovu sumnje ili kazna iz osvete samo još više agitirati ofanzivni i nasumični terorizam.

Da li osnivanje škola *Kur'ana* sije mržnju i fanatizam?

Kao što se jasno vidi iz gore navedenih pitanja, *Kur'an Časni* poziva sve ljude i džine na potpuni mir i blagostanje, ne samo u ovom privremenom životu nego također i u Vječnom životu. *Kur'an Časni* obavezuje da se poštuju prava drugih, bez obzira na različitosti u vjeri. On također svakoga ko ga iščitava sa razumijevanjem podstiče da se pridržava najviših moralnih vrijednosti i da se sa lijepo odnosi prema svim ljudima, čak da im čini dobro i da im želi sreću na ovome kao i na Budućem svijetu. Allah kaže: „Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg ne izgone – Allah, zaista, voli one koji su pravični. Ali vam zabranjuje da prijateljujete sa onima koji ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg izgone i koji pomažu da budete prognani. Oni koji s njima prijateljuju sami sabi

čine nepravdu".⁶⁶ *Kur'an Časni*, naprimjer, ohrabruje na poštovanje prava gosta, komšije, rodbine i roditelja čak i ako su nemuslimani. Allah kaže: „Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim. Ali, ako te oni budu nagovarali da Meni nekoga ravnim smatraš, o kome ti ništa ne znaš, onda ih ne slušaj. Meni ćete se vratiti, pa ću vas Ja o onome što ste radili obavijestiti".⁶⁷

U *Kur'anu* možemo naći da islam vodi računa o dostojanstvu i časti ljudi, i da ohrabruje samopoštovanje i dostojanstvo bez arogancije, i hvali snagu bez tlačenja drugih.

On također sadrži i historiju borbe poslanika Muhameda, s.a.v.s., osobine onih koji su zauzeli neprijateljski stav prema njemu i njegovom učenju, kao i njegovo podnošenje uvreda i njegovo i zlostavljanje njegovih sljedbenika u trajanju od oko trinaest godina, sve dok konačno nije dobio dozvolu da se brani i uzvratiti istom mjerom.

Svi znamo da su se na svijetu vodili mnogi ratovi između pripadnika različitih rasa, religija i država. Obje strane u ovim konfliktima su se koristile različitim oblicima terorizma: nasiljem, rušenjem, psihološkim, duhovnim i mentalnim pritiskom itd.

Možemo li reći da su sve strane u ovim konfliktima teroristi? Ili treba da razmotrimo razloge? Da li su ofanzivni (nasilni) ili odbrambeni?

Sve države imaju vojske, vojne škole i akademije, posvećuju ogromnu pažnju i troše ogromna bogatstva da bi obučile svoje vojnike da se efikasno koriste oružjem za uništenje. Ustvari, tehnički najrazvijenije

⁶⁶ *Kur'an Časni*, Mumtehine: 8-9.

⁶⁷ *Kur'an Časni*, Ankebut: 8, također pogledati i Lukman: 14-15.

demokratske države su najnaprednije u sferi razvoja svjetskih najdestruktivnijih oružja na cijelome svijetu. Ne samo to, nego i prodaju to oružje manje razvijenim državama. I one su te koje se hvale najnaprednijim i najmoćnijim armijama i naprednim centrima za istraživanje, koji unapređuju oružja sa najvećom razarajućom moći.

Možemo li reći da ove zemlje podržavaju nasilni terorizam ili teroriste? Odgovor je jasno: "NE", jer mudra osoba treba u okviru svojih mogućnosti da se priprema za odbranu od nepravde i nasilja. Iz ovog razloga svi zakoni, bili oni božanski ili ljudski legaliziraju samoodbranu, odbranu imovine, časti i vjere.

Kako onda *Kur'an Časni*, kao zakon muslimana, izaziva mržnju i fanatizam samo zato jer u sebi sadrži dijelove historije o borbama između muslimana i nemuslimana. Koristeći se istom logikom, možemo tvrditi isto i za historiju svih naroda. I da li svim nacijama treba da zabranimo da izučavaju svoju historiju jer ona sadrži krvave priče iz građanskih i međunarodnih ratova koje hrane duh mržnje i fanatizma? Ustvari, mnogi filmovi i videozapisi o svjetskim, regionalnim ili građanskim ratovima prepuni su najkrvavijih bitaka snimljenih po istinitim događajima. Da li i njih treba da zabranimo jer ojačavaju duh mržnje i terorizma među nacijama i narodima koje su učestvovale u tim ratovima? Ili je bolje graditi međudržavne odnose na mašti i lijepim snovima?

Pored toga, postoje mnogi tekstovi u *Bibliji* koji podstiču na opresivni terorizam ukoliko se izdvoje iz svog pravog konteksta, kao što je: " Kada te Gospod Bog tvoj uvede u zemlju koju ideš da njome zavladaš, i

otjera ispred tebe narode mnoge... I kada je Gospod Bog tvoj postavio ove ljude u tvoju vlast i dao da ih ti poraziš, **moraš ih sve u smrt poslati**. Ne pravi s njima nikakav savez, niti imaj milosti prema njima. Ne ženi se ni sa kim od njih, i ne dopusti djeci svojoj da se žene od njih..."⁶⁸ Naprimjer, u Starom zavjetu *Biblija* kaže: „**Pa sada ubij svakog mladića i svaku ženu koja je imala seksualni odnos**, ali u životu ostavi za sebe sve djevojke i sve žene koje su djevice.”⁶⁹

U Novom zavjetu *Biblija* kaže: „Kažem ti, odgovori da onima koji imaju nešto, čak još više bit će dano; a onima koji nemaju ništa, čak i ono malo što imaju bit će oduzeto. Sada, što se tiče tih mojih neprijatelja koji me za kralja svoga nisu željeli, dovedi ih ovdje i pokolji ih u prisustvu mom.”⁷⁰

Hoćemo li na osnovu ovih primjera kazati da *Biblija* podstiče na opresivni terorizam? I treba li ove tekstove izbrisati iz *Biblije*?

⁶⁸ Ponovljeni zakon, 7:1-2, također pogledati i Ponovljeni zakon 20:10-18.

⁶⁹ Brojevi, 31:17-18.

⁷⁰ Luka, 19:26-27

Status žene u islamu

Islam naglašava i uzdiže vrijednost ljudske prirode u kojoj je Allah stvorio ljudska bića. Allah je stvorio ljude, muškarce i žene, da bi postojala jedna vrsta posebnosti bez koje se ne može u osnovnim životnim sferama. I učinio je da jedno drugo dopunjava. Oni su u tome poput dana i noći koji čine jedan dan, ili električnog kola, koje se sastoji od pozitivne i negativne struje koja unosi život u mnoga čvrsta bića.

Allah je, između ostalog, učinio ženu veoma nježnom i emotivnom u njenom ponašanju. Pored toga, učinio ju je elegantnom i krhkom da bi povećao njenu privlačnost, mada to ograničava njenu slobodu kretanja na okruženje u kojem živi sa čovjekom. Ona je učinjena nježnom i osjećajnom da bi bila sposobna da apsorbira krutost muškarca i da bi ga privukla, i da bi mu pružila psihološko utočište i ublažila njegov bol i oslobodila ga njegovih briga. I da bi bila osjećajna i podobna za odgoj djece. Također, ona je stvorena bezbrižnom i spremnom da se žrtvuje za sreću drugih. Ustvari, sva ova svojstva i ljudske komponente su neophodni za sreću bilo koje porodice ili zajednice. Dokazano je psihološkim eksperimentima da su žene jače od muškaraca u preživljavanju neobičnih

psiholoških situacija i u oporavku od psiholoških šokova.

S druge strane, Allah je muškarca stvorio grubljim, što mu daje veću mogućnost kretanja vremenski i prostorno. On je hrabriji i usuđuje se posjećivati naseljena i nenaseljena mjesta, kao i mjesta u kojima vreba opasnost, odvažnije i sigurnije od žene. **Smjelije nego žena posjećuje naseljena i izolirana i napuštena mjesta, čak i u kasnim noćnim satima.** Muškarac je također tjelesno jači i sposobniji da se brani, što ga čini manje izloženim napadima.

Međutim, kada govorimo o distinktivnim osobinama muškarca i žene, treba da imamo na umu da postoje izuzeci gdje muškarac ili žena mogu nadmašiti jedno drugo u poljima njihove specijalnosti.

Kakav je status žene u poređenju sa muškarcem?

Neki pojedinci ili grupe uzimaju neke ajete i hadise kojima žele dokazati da odnos između muškarca i žene nije onakav kakav on jeste, ustvari kao odnos dana i noći, tj. da su fizički različiti i da su jednako važni. Među pogrešno shvaćenim tekstovima, naravno zbog njegovog vađenja iz konteksta, jeste i izreka Poslanika, s.a.v.s., : „O, žene, dajte sadaku. Pokazano mi je da vi u najvećoj mjeri predstavljate stanovnike džehennemske vatre“. Neka žena upita: „Zašto, o Allahov poslaniče?“ On reče: „Imate običaj da mnogo proklinjete i poričete dobro koje vam je učinjeno. Nisam vidio nikog sličnog vama, da ima nepotpunu pamet i nepotpunu vjeru a da ima moć utjecaja na stabilna i oštromna čovjeka“. One upitaše: „Šta to nedostaje našoj vjeri i našoj pameti? Poslanik

odgovori: „**Ne vrijedi li** vaše svjedočenje kao pola svjedočenja muškarca?“ „Da“, odgovoriše one. „Zato je vaša pamet nepotpuna. Nije li istina da ne obavljate namaz niti postite u toku menstrualnog perioda?“ „Da“, odgovoriše one. „Zato je vaša vjera nepotpuna.“⁷¹

Kontekst ovog hadisa je sljedeći: bio je bajram, dan veselja, i Poslanik je htio da ohrabri žene da daju milostinju u ime Allaha. Bilo je pravo vrijeme da se i njima obrati želeći da ih zabavi i da se sa njima našali koristeći se pri tome djelimičnim činjenicama, a to su da se njihovo svjedočenje, u nekim slučajevima, izjednačava sa pola svjedočenja muškarca, da ne moraju naklanjavati namaze propuštene u toku menstrualnog perioda, i da mogu odgoditi post mjeseca ramazana ako u toku ramazana imaju mjesječnicu. Ovdje je, ustvari, **u šali izrečena pozitivna kritika** (nepotpune pameti i vjere a nadvladaju i vrše utjecaj i na najpametnije ljude). I ako one predstavljaju većinu stanovnika Džehennema, to je prirodno jer, ustvari, svakako ih je veći broj od muškaraca. A to što poriču dobro koje im je učinjeno jedna od karakteristika **emotivnih** osoba.

Međutim, status žene u islamu u odnosu na muškarca generalno, mogao bi biti klasificiran u tri kategorije:

1. Situacije u kojima su muškarac i žena jednaki;

Islam je učinio žene bliskim sestrama muškaraca, kao što je Poslanik, s.a.v.s., rekao, ⁷² i učinio je jedno drugom zaštitnicima. *Kur'an Časni* kaže: „A vjernici i vjernice su prijatelji jedni drugima: traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćaju,...“⁷³ *Kur'an*

⁷¹ Buharija: Menstruacija

⁷² At-Tirmizi, Čišćenje

⁷³ Kur'an Časni, Tevba: 71.

također navodi: „...Muškarcima pripada nagrada za ono što oni urade, a ženama nagrada za ono što one urade....2”⁷⁴ U njemu se također navodi: „Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i, doista, ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili.”⁷⁵ U drugom ajetu u *Kur'anu Časnom* stoji: “Muslimanima i muslimankama, i vjernicima i vjericama, i poslušnim muškarcima i poslušnim ženama, i iskrenim muškarcima i iskrenim ženama, i strpljivim muškarcima i strpljivim ženama, i poniznim muškarcima i poniznim ženama, i muškarcima koji dijele zekat i ženama koje dijele zekat i muškarcima koji poste i ženama koje poste, i muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu, i muškarcima koji često spominju Allaha i ženama koje često spominju Allaha, - Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio.”⁷⁶ Islam stavlja samo pola krivice na ženu za progonstvo Adema i Hava iz Dženneta. ⁷⁷ Ne samo to, nego stavlja veću krivicu na čovjeka, jer on donosi konačnu odluku.⁷⁸

2. Situacije u kojima je ženi data prednost;

U islamu su prava majke veća od prava oca.⁷⁹ U Saudijskoj Arabiji, naprimjer, državna služba za zaposlene dodjeljuje porodilji najmanje 45 plaćenih dana odmora, što se temelji na Poslaničkoj tradiciji

⁷⁴ Kur'an Časni, Nisa': 32.

⁷⁵ Kur'an Časni, Nahl: 97.

⁷⁶ Kur'an Časni, Ahzab: 35.

⁷⁷ Kur'an Časni, Bekare: 36.

⁷⁸ Kur'an Časni. Taha: 121.

⁷⁹ Pogledati za primjer;Buhari, Edeb.

koja određuje rok postporođajnog mirovanja⁸⁰, pored njenog redovnog godišnjeg odmora. Također, državna služba za zaposlene dodjeljuje hudovici, pored njenog godišnjeg odmora, oko 100 plaćenih dana u žalosti, na osnovu perioda koji je u *Kur'anu Časnom* određen za žalost u slučaju smrti muža⁸¹. Ovako nešto nećemo naći za muškarce.

U islamu je ženama dozvoljeno da nose odjeću od čiste svile i nakit od zlata, dok je muškarcima zabranjeno.⁸² Islam je sa nje podigao obavezu klanjanja i naklanjavanja namaza koji je zadese u toku mjesečnice, a to je otprilike sedmica u svakom mjesecu, i za vrijeme nifasa (poslije porođaja) a to je otprilike mjesec dana, zavisno od dužine trajanja kod svake žene.

Islam se nije zadovoljio time, nego je obećao i veliku nagradu za odgajanje ženske djece. Poslanik, **s.a.v.s.**, je rekao: “Ko god ima tri kćerke ili sestre i dobro se o njima **brine** i čini im dobro, sigurno će ući u Džennet”.⁸³ Poslanik, s.a.v.s., je rekao i ovo: “Najbolji među vama je onaj koji je najbolji svojoj supruzi”. ”.⁸⁴

Ovim je Poslanik, s.a.v.s., dobročinstvo prema ženi učinio mjerom za ljudsku dobrotu.

Muškarcu nije dodijeljena niti jedna od ovih privilegija. **Možemo li zaključiti da islam diskriminira muškarce?**

3. Situacije u kojima je muškarcu data prednost i nadležnost :

⁸⁰ At – Tirmizi, Čistoća

⁸¹ Kur'an Časni, Bekare: 34.

⁸² Muslim, Oblačenje

⁸³ At-Tirmizi, Činjenje usluga i pružanje njege

⁸⁴ At-Tirmizi, Kvalitete

Islam je muškarca učinio glavom porodice. Povećao je negov dio u naslijeđu ukoliko je odgovoran za žensko. Njegovo svjedočenje je u pojedinim **situacijama** učinio duplo vrednijim u odnosu na žensko. Ali nasuprot tome dao mu je i veće odgovornosti, kojih su žene oslobođene, kao što je odgovornost da opskrbljuje porodicu osnovim potrebama i da vodi brigu o porodici. Iz prethodnog se jasno vidi da islam muškarca i ženu u pojedinim stvarima jednako tretira a u nekima je odlikovao jedno nad drugim. Ovim ih islam drži jednako važnim kao što je noć jednaka danu po važnosti, a ne kao što je noć jednaka drugoj noći. Kako je primjeran život nezamisliv bez oboga tako je dan nezamisliv bez noći i dnevne svjetlosti .

Uglavnom, kada govorimo o islamu treba praviti razliku između islamskog učenja i primjene islama od strane muslimana, koja nekada bude strana islamskom učenju. A obavezni smo praviti ovu razliku **zato što je ona vrlo jasna.**

Ženi je bolje da traži svoja prava u islamu, nego da traži potpunu jednakost sa ljudima, jer će joj jednakost oduzeti mnoga prirodna prava koja je potvrdio i sam islam.

Poredbe radi, ako se vratimo na rezoluciju Francuske revolucije, na koju se pozivaju svi zagovarači nikada ostvarene jednakopravnosti, i na ustave nekih demokratskih sistema, možemo primijetiti da ti modeli nisu dodijelili ženi mnoga prava koja joj je islam zagarantovao prije četrnaest stoljeća, osim u posljednjim stoljećima. **Staviše,** ti sistemi joj ni dan danas nisu dali prava kao što su oslobađanje od

imovinskog izdržavanja porodice i potpuna kontrola nad njenim bogatstvom.⁸⁵

Poslije svega pitamo **razumnu** muslimanku da li ona želi da postigne ono što je postigla žena na Zapadu i da ostavi prava i odlike koje je dao islam?

Koja je uloga žene u političkom sistemu?

Na osnovu prirodnih osobina o kojima smo govorili kada smo pojašnjavali položaj žene u islamu, pokazalo se da muškarac i žena **po nekim svojstvima** odlikovani jedno nad drugim. Isto tako jasno se vidi da je čovjek odlikovan svojstvima koja ga čine podobnijim za rukovođenje i upravljanje na najvišim pozicijama, pogotovo ako se radi o upravi za koju je potreban idžtihad (sposobnost izvođenja zakona iz *Kur'ana Časnog* i Poslaničke tradicije), sudstvo i izvršna vlast.⁸⁶ Kada su u pitanju druge uprave, islamski pravnici imaju oprečna mišljenja. **Među poljima u vezi s kojima** su se razišli su sudstvo, uprava za naređivanje dobra i odvrćanja od zla i druge rukovodeće funkcije.

Treba napomenuti da je potvrđeno da je islam kvalifikovao ženu **kao odgovorno biće.** Poslanik, s.a.v.s., kaže : "Svi ste vi čuvari i odgovorni za one koje štitite. Vladar je čuvar svojih podređenih i

⁸⁵ Dawalibi, str. 4-5, Američki ustav je ženi dodijelio pravo glasa (npr. da igra ulogu u nacionalnoj politici) tek 1920. god. Pogledaj; Darwin, Tedžribe dusturijje.

⁸⁶ Zastupnici ovog mišljenja oslanjaju se na komentar Poslanika, s.a.v.s., koji je dao nakon što je obaviješten da su Perzijanci postavili ženu za kralja, a glasi: " Neće uspjeti narod koji je ženu izabrao za vladara". (Buhari: **megazi**). Neki su mišljenja da ovo ne upućuje na zabranu, nego je Poslanik, s.a.v.s., jednostavno nagovijestio šta će se desiti Perzijancima. Ova nagovijest se i obistinila.

odgovoran je za njih, muškarac je čuvar svoje porodice i odgovoran je za nju i žena je čuvar muževe kuće i ona je odgovorna za nju...⁸⁷

Isto tako islam nije zapostavio izvrsno savjetovanje žena. Poslanik Muhammed, a.s., koji je primio objavu, ozbiljno je shvatio savjet svoje žene Umu Seleme i proveo ga u djelo. To se desilo kada su ashabi (drugovi Poslanika, s.a.v.s.) odbili naredbu da odustanu od umre, izražavajući time neslaganje sa jednim dijelom ugovora koji su muslimani sklopili sa plemenom Kurejš prije njihovog prihvatanja islama. Taj dio glasi da muslimani treba da vrate svakoga ko prihvati islam od Kurejšija, ali ne i obrnuto. Onda ga je Umu Seleme, jedna od njegovih supruga, posavjetovala da on sam obavi čin odustajanja od umre bez da im kaže i jednu riječ. Poslanik je poslušao njen savjet i uradio kao što je ona savjetovala. Svi ashabi su odmah slijedili njegov primjer.⁸⁸

Zašto u nekim slučajevima svjedočenje žene vrijedi kao pola svjedočenja muškarca?

Allah, dž.š., kaže: "O vjernici, zapišite kada jedan od drugog pozajmljujete do određenog roka... I navedite dva svjedoka, dva muškarca vaša, a ako nema dvojice muškaraca, onda jednog muškarca i dvije žene, koje prihvatite kao svjedoke; ako jedna od njih zaboravi, neka je druga podsjeti..."⁸⁹

U ovom plemenitom ajetu je opće uputstvo onima koji posluju na utvrđene rokove.

⁸⁷ Al Buhari, Džuma namaz

⁸⁸ Ibnul- Kajjim, Zad, tom 3:195.

⁸⁹ Kur'an, Bekare:282.

Važno je napomenuti da postoji razlika između svjedočenja na koje se oslanja sudija i svjedočenja koje odrede strane prilikom sklapanja ugovora. U prvom slučaju postoje posebni uvjeti za svjedočenje. Od tih uvjeta je da svjedok ne bude bližnja rodbina jer se ne prima svjedočenje bližnje rodbine u nekim situacijama makar taj bližnji bio muškarac, dok se u istoj situaciji prima svjedočenje žene koja nije rodbina. Treba dodati i to da je islam čovjeka, zbog osobina koje posjeduje, **zadužio brigom o** porodici. A **logično** je da mišljenje i riječ odgovornih lica imaju veću težinu čak i u demokratskim sitemima. Glas predsjednika je preovladavajući za polovicu u kojoj se on nađe prilikom izglasavanja ako se glasači podijele na dvije strane.

U **svjetlu** prirodnih (fizičkih) razlika koje smo spomeli, možemo navesti i **to da čovjek ima mogućnost kretanja na širem prostoru na kojem živi**. Zato je on podobniji za mnoga svjedočenja pogotovo u svjedočenjima koja ga mogu dovesti u opasnost jer je on manje izložen opasnosti u odnosu na ženu, i zato je njegovo svjedočenje jače.

Međutim, postoje slučajevi, i to veoma bitni, u kojima je svjedočenje žene jednako svjedočenju muškarca.⁹⁰ Naprimjer, muslimani su preuzeli jedan dio znanja od supruga **poslanika** Muhameda, a.s., i studirali pred nekim od istaknutih žena učenjaka. Postoje situacije kada muškarac ne može svjedočiti, kao kada su u pitanju stidni dijelovi žena. U ovom slučaju svjedočenje je ograničeno samo na žene. Takav je slučaj i sa

⁹⁰ *Kur'an*, Nur: 6-9, ukratko u ajetima se spominje da se čovjek zakune četiri puta da bi potvrdio optuživanje žene za preljubu ako nema svedoka osim njega, a žena se zaklinje isto četiri puta da bi se oslobodila ove optužbe.

muškarcima. Znači, nije u pitanju ko je važniji i bolji, nego ko je podobniji za svjedočenje u datoj situaciji. Isto tako žena je podobnija za odgoj djece. Zato možemo vidjeti da mnogi sistemi, pa čak i **sekularni zakoni**, obično daju djecu u starateljstvo majci kada su roditelji odvojeni (npr. u SAD-u). Da li ćemo na osnovu ovoga tvrditi da je zakon diskriminirajući prema muškarcima i da mu ne daje ista prava kao ženi? Ili ćemo tvrditi da islam brani ženi da bude jednaka sa muškarcem. Naravno da ne, nego ćemo kazati da je žena podobnija za odgoj djece, a čovjek sposobniji za svjedočenje u mnogim pitanjima.

Zašto, u nekim slučajevima, ženska osoba nasljeđuje vrijednost polovine od nasljednog dijela muške osobe?

Shodno prirodnim odlikama koje su prethodno spomenute, islam je čovjeka obavezao izdržavanjem porodice. Svejedno radilo se o njegovoj ženi i djeci, ili nemoćnim roditeljima, ili braći koja nisu sposobna da rade i da sami sami sebe izdržavaju, ili neudatim sestrama koje nemaju nikog drugog od obitelji sem njega. Na drugoj strani islam ovim nije zadužio ženu makar se radilo o njenim roditeljima i maloj djeci, i makar ona bila bogata. Stoga islam zabranjuje čovjeku da daje zekat svojoj ženi ili djeci, jer u osnovi opskrbljivanje porodice je obaveza, a ne milostinja. Zekat treba davati samo određenim kategorijama da bi se pokrile njihove privremene ili stalne potrebe ili za ostvarivanje većih interesa. Allah kaže: „Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu,

i putniku-namjerniku. Allah je odredio tako! -A Allah sve zna i mudar je.”⁹¹

U islamu žena ima puno pravo na svoju imovinu, kako na onu koju je posjedovala prije braka tako i na onu stečenu u braku. **Ona, čak,** može unajmiti vlastitog supruga da upravlja njenom **zasebnom** imovinom. Islam joj je zagarantovao pravo da sačuva svoj identitet kako prije tako i poslije **udaje**. Naime, **i nakon stupanja** u brak ona je kćerka svoga oca, kao **i prije toga**, za razliku od nekih kultura gdje je obavezana zakonom ili običajima uzeti suprugovo prezime nakon sklapanja braka. Time kao da njeno bogatstvo prelazi u posjed muževe porodice. Ako pažljivo razmotrimo jedanaesti ajet sure Nisa' vidjet ćemo dodatak koji dobiva muškarac u odnosu na žensko uslovljen odgovornošću i koristi. Ukoliko nema direktne odgovornosti, nema ni dodatka. Allah kaže: „Allah vam naređuje da od djece vaše – muškom pripadne koliko dvjema ženskima. A ako bude više od dvije ženske, njima – dvije trećine onoga što je ostavio, a ako je samo jedna njoj – polovina. A roditeljima, svakom posebno – šestina od onoga što je ostavio, ako bude imao dijete; a ako ne bude imao djeteta, a nasljeđuju ga samo roditelji, onda njegovoj materi - trećina. A ako bude imao braće, onda njegovoj materi – šestina, pošto se izvrši oporuka koju je ostavio, ili podmiri dug. Vi ne znate ko vam je bliži, roditelji vaši ili sinovi vaši. To je Allahova zapovijed! – Allah, zaista, sve zna i mudar je.”⁹²

Jedna kćerka dobiva polovinu očeve imovine ako sa njom nema brata, a drugu polovinu nasljeđuju ostali

⁹¹ Kur'an Časni, Tevbe: 60.

⁹² Kur'an Časni, Nisa': 11.

nasljednici bili muškarci ili žene. A dvije kćerke nasljeđuju dvije trećine a ostali nasljednici nasljeđuju preostalu trećinu. Znači miraz (nasljedni dio) je određen stepenom srodstva u odnosu na stepen odgovornosti.

Nasljedstvo nije jedini izvor prihoda, i osoba ne bi trebalo da se oslanja samo na nasljedstvo. Allah, dž.š., je obdario i muškarca i ženu mnogim blagodatima, te svakog od njih opskrbio sposobnosti neophodnim za opstanak ljudske zajednice. Svakog od njih je obdario razumom i dao mogućnost sticanja vlastite imovine. Zajednicu je zadužio da se brine o onima koji su manje sposobni. Islamom je određeno da dio imovine sposobnijih, odnosno bogatih članova društva pripada siromašnima i onim manje sposobnim. Taj dio imovine naziva se "zekat". To je obavezni i tačno određeni dio imovine koja potpada pod tu kategoriju. Pored toga imućni članovi zajednice podstiču se da pored zekata daju i sadaku.

Bilo bi opravdano da žena na Zapadu traži isti udio u nasljedstvu kao i muškarac, jer je njena obaveza prema porodici jednaka obavezi muškarca, pogotovo što mnogi demokratski zakoni dijele imovinu na dvoje kod razvoda braka. Postoji mogućnost da je žena zaradila veći dio, ili je tu imovinu naslijedila od svojih bližnjih, a da muškarac nije uložio ni trunku truda u njenom sticanju.

Zašto se žena ne može udati bez staratelja a razvod je u rukama muža?

Žena se u islamu, po preovlađujućem mišljenju, ne može udati bez staratelja. Razlog tome je što u islamu o ženi prije braka brinu njen otac, brat, sin.

Ako brak ne uspije, ona se vraća svom staratelju da ponovo o njoj brine. Ukoliko suprug od kojeg se žena razvela nije u mogućnosti da izdržava djecu ili to odbije, taj teret takođe pada na njenog staratelja. Međutim, postoje učenjaci koji ženi dozvoljavaju da se uda bez staratelja u određenim slučajevima. Razvod je obično "u rukama" muškarca, jer je on taj koji nudi brak, snosi troškove bračnog života, domaćinstva te daje vjenčani dar, mehr, ženi. Žena prima mehr, koji se kreće od simboličnog poklona do većih materijalnih vrijednosti. On je taj koji joj obezbjeđuje stan i pokućstvo, hranu, piće i odjeću u granicama koje mu je postavio islam. Ako se žena razboli, on je dužan da snosi troškove liječenja. Žena u svemu tome nema nikakve obaveze. Ukoliko brak ne uspije, čovjek je taj koji je obavezan da izdržava djecu, a to uključuje i njihovo obrazovanje. Nadalje, čovjek u kući je poput vlade u zemlji i njemu su potrebne ovlasti kao što je ovlast sankcionisanja članova obitelji koji su zastranili i ugrozili red u kući kako bi on svoju dužnost u potpunosti obavio. Bilo koji sistem, ma koliko dobre zakone imao, primjenjuje zakon o kažnjavanju na one koji su to zaslužili. Zbog toga glava porodice ima ovlasti da primijeni disciplinske mjere, između ostalih i jedan vid fizičke kazne prije razvoda braka. Ali to ni u kom slučaju ne smije biti ponižavajuće poput šamara, ili udaranja koje je u suprotnosti sa ljubavi i samilosti koje je Allah, dž.š., spustio među članove jedne porodice a pogotovo između muža i žene.⁹³

Islam je ženi dao pravo da se žali svojim najbližim, kao i državnim institucijama i pomiriteljima ako joj muž čini nepravdu. Omogućio joj je da može zahtijevati razvod

⁹³ Sini, Hitab Islami.

putem suda ukoliko je to potrebno i zadržati mehr kao naknadu jer suprug nije ispunio osnovne bračne dužnosti. Takođe, ukoliko je ne privlači, može se odreći mehra i tako **dobiti** razvod ili ponekad tako što će mu namijeriti troškove ženidbe. S druge strane, razvod je Allahu, dž.š., najmrža dozvoljena stvar.⁹⁴

Uzimajući u obzir da muškarčeva racionalnost nadvladava ženu, te da on snosi troškove ženidbe i vodi brigu o djeci čak i poslije razvoda braka, logično je da on ima veću želju i više vodi brigu da ne dođe do razvoda braka.

Zašto se muslimanka ne može udati za nemuslimana?

Od primjera koji nam pokazuju koliko se islam brine o pravima žene jeste i to da joj zabranjuje udaju za muškarca kojem njegova vjera ne nalaže poštivanje njene vjere. Zato se muslimanka ne može udati za **jevreja** ili **kršćana**, dok je muslimanu dozvoljeno da se oženi jevrejkom ili kršćankom (oni kojima je data Knjiga). Allah kaže: „Od sada vam se dozvoljavaju sva lijepa jela; i dozvoljavaju vam se jela onih kojima je data Knjiga, i vaša jela su njima dozvoljena; i čestite vjernice su vam dozvoljene, i čestite kćeri onih kojima je data Knjiga prije vas, kad im vjenčane darove njihove dadete s namjerom da se njima oženite, a ne da s njima blud činite i da ih za prilježnice uzimate. A onaj ko otpadne od prave vjere – uzalud će mu biti djela njegova i on će, na onom svijetu, nastradati.”⁹⁵ Ovo je, između ostalog, bazirano na sljedeća dva razloga:

⁹⁴ Abu Dayud: Razvod.

⁹⁵ Kur'an Časni, Maide: 5.

1. Judaizam i kršćanstvo su religije koje islam priznaje u njihovom izvornom obliku. One čak potpadaju pod islam kada se uzme u obzir njegovo opće značenje, kako je to spomenuto u nekim kur'anskim ajetima.⁹⁶ Muž koji je musliman obavezan je poštovati prijašnje poslanike, s.a.v.s., u odnosu na judaizam i kršćanstvo, dok muž nemusliman prema iskripljenim učenjima svoje vjere nije dužan poštovati poslanika islama, štaviše njegovo pridržavanje vjeri znači negiranje poslanstva Muhammeda, s.a.v.s. Suprotno tome, musliman će poštovati religiju svoje žene jevrejke i kršćanke. Na osnovu ovih činjenica brak sa ateistkinjom ili mnogoboškinjom nije dozvoljen jer su **njihova opredjeljenja** u potpunoj kontradikciji sa islamom. I to bi prije ili kasnije ugrozilo bračnu vezu.

2. Islam je ženi zagantovao prava a obavezao muža da ih poštuje. U ova prava spada i samostalnost i **stvarna relativna jednakost**. Islam je Božanska vjera i ne trpi nikakve promjene. Što se tiče nemuslimana, on može biti ateista ili može pripadati vjeri koja nikakvim propisima ženi ne garantuje njena prava, nego to podliježe mišljenju većine. A mišljenje većine nije bezgrješno, tako da može nekad biti i pogrešno. Isto tako stav većine vremenom može biti promijenjen. Tako ništa stalno ženi ne garantuje njena prava i čuvanje njene časti kao u islamu. **Žena danas može imati neko pravo, a sutra nemati**. Uistinu, detaljnijom analizom sekularnih sistema i zakona o pravima žene dolazimo do zaključka da su oni puni kontradikcija i da su nestabilni. A kao takvi ne garantuju muslimanki

⁹⁶ Za primjer pogledati *Kur'an Časni*, Bekare: 128, 132; 3: 67, Alu Imran: 67, i pogledati al-Qadija koji je citirao preko 20 ajeta iz **Kur'ana**.

njena prava kao ni pravo slobode vjeroispovijesti. Ne dozvoljavajući muslimanki da se uda za nemuslimana islam se ne suprotstavlja drugim religijama, nego štiti njeno pravo na vjeroispovijest.

Zašto muškarac može oženiti do četiri žene?

Tačno je da islam dozvoljava muškarcu da oženi i do četiri žene u isto vrijeme, ali mu i nalaže da bude pravedan prema njima, Allah, dž.š., kaže: „... onda se ženite sa onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri. **A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo sa jednom;** ...”⁹⁷, ali isto tako naglašava da apsolutnu pravdu nije moguće uspostaviti. U *Kur'anu* stoji: “Vi ne možete potpuno jednako postupati prema ženama svojim ma koliko to željeli, ali ne dopustite sebi takvu naklonost pa da jednu ostavite u neizvjesnosti...”⁹⁸

Većina ženske populacije na ovo gleda negativno. Međutim, kada se dobro razmotri, ovo je u stvarnosti Božanski dar za neudate žene iz sljedećih razloga:

1. Očigledno je da su žene mnogobrojnije od muškaraca. Ako bi se na svakog muškarca odredila po jedna žena, ne bi bilo šanse za mnoge žene da se udaju, čak da i zanemarimo činjenicu da žene u prosjeku žive duže od ljudi.
2. To je Božanski dar iz razloga što se šansa za ženu da se uda učetverostručuje. Bolje joj je da ima četverostruku šansu da se uda kroz dopuštenje muškarcu da oženi do četiri žene, nego da ima samo jednu

⁹⁷ *Kur'an Časni*, Nisa': 3.

⁹⁸ *Kur'an Časni*, Nisa': 129.

šansu. U suštini, to je prilika data ženi i ona nije prisiljena da je prihvati.

3. Logično, dijeliti muža sa drugim ženama i imati čist moral i zakonska prava zajedno sa šansom za sigurno zadovoljenje seksualnih i materinskih potreba bolje je nego se nikako ne udati. Također, to je bolje od nezakonitog zadovoljavanja seksualnog instinkta i uskraćivanja moralnih i imovinskih prava, te uskraćivanja zadovoljavanja nagona za majčinstvom i izlaganja mnogim moralnim i imovinskim odgovornostima koje žena nije u stanju podnijeti. Pored toga, bila bi izloženija ponižavanju i iskorištavanju od strane muškaraca.

Za očekivati je da udate žene s prezirom gledaju na ovaj zakon zbog prirodne i neprirodne ljubomore. Ali, postoje i razumne i mudre žene koje u tome vide načina da zarade Allahovu, dž.š., nagradu i priliku da zadovolje nagon za činjenjem dobra koji je Allah stvorio u čovjeku. Zato ne zabranjuju drugima da **dijele njihove muževe** na zakonit način.

U suštini to nije negativno, pogotovo za sredine gdje žene ne praktikuju **islamsko oblačenje**, te se muškarcu sviđa **druga** žena. Da bi je oženio, mora se razvesti sa ženom koju već ima. S druge strane, ako im se sviđa oženjeni muškarac, neudate žene će svim silama nastojati da ga rastave od žene da bi zauzele njeno mjesto. Zbog toga će dozvola da muškarci ožene više od jedne žene pomoći udatim ženama da zadrže svoje muževe i održe svoj dom.

Žene se nekada mogu zapitati: "Zašto ženama nije dopušteno da se udaju za više od jednog muškarca?" Pitanje se pri prvom pogledu čini logičnim. Ali da budemo realni, šta bi žena time dobila? Da li bi – dugoročno - time obezbijedila sebi muškarca koji bi bio uz nju kad joj je potreban, posebno kada nema novca ili kad je nemoćna zbog bolesti ili starosti? Bi li joj to obezbijedilo odgovornog muža i odgovornog oca njenoj djeci?

U stvarnosti, odgovor je veliko NE. Jedan od osnovnih razloga je što se na taj način muškarac vrlo lahko može osloboditi mnogih odgovornosti koje proističu iz takve veze. Također, to je uništavanje budućnosti djece. Postoji još mnogo negativnosti takvih veza, kojih je svjesna razumna žena, a o nekima će biti govora u poglavlju o kazni za blud⁹⁹

Zašto ženama nije dopušteno da voze u nekim zemljama?

Vođeni činjenicom da je ispravno islamsko pravno mišljenje rezultat savršene interakcije između teksta *Kur'ana Časnog* ili autentične Poslaničke tradicije i stvarnosti, možemo uvjeriti čitaoca da islam ne zabranjuje niti podstiče ženu da vozi automobil. Ovo pitanje u cijelosti zavisi od okruženja u kojem žena živi. Žene u nekim islamskim zemljama žele da primjenjuju propis o potpunom pokrivanju, tj. da prekrivaju i lice slijedeći stav jednog dijela islamskih pravnik. Tako se neke zajednice naviknu na ovu pojavu i onda je stave ženi u obavezu.

⁹⁹ Pogledati druge razloge u diskusiji o kazni za preljubnike. Može se dodati i to da se pogotovo u prijašnjem vremenu ne bi znalo ko je otac kojeg djeteta. (prim. prev.)

U ovakvom okruženju čini se boljim za ženu da ne vozi. I bolje je da bude uslužena, nego da sama sebe uslužuje. Ova tendencija, ustvari, je u harmoniji sa prirodnom tendencijom mnogih ljudi, uključujući i muškarce, koji imaju mogućnost da imaju vozača koji će ih voziti, sve dok ih ovaj luksuz ne košta previše.

U drugim okruženjima, žene preferiraju da primjenjuju minimalno pokrivanje, *hijab*, tj. otkrivaju lice i nose pristojne haljine koje su prostrane da se ne oslikavaju dijelovi tijela i koje ne otkrivaju ništa osim potrebnih dijelova njihovog tijela (šaka i lica). U ovakvom okruženju, ako društvo nema ništa protiv, mogu i same da voze, ali još uvijek neke od njih vole da imaju vozača, sve dotle dok ih to ne košta previše.

Zašto je za žene propisan *hidžab*?

Hidžab znači da odrasla ženska osoba treba da nosi odjeću koja nije prozirna i koja pokriva njeno tijelo od glave do pete. Kao što smo već spomenuli, neki učenjaci ne smatraju pokrivanje lice obaveznim, dok drugi smatraju.

Možda se nemuslimanke zapitaju zašto je za ženu propisan *hidžab*? Rekao sam nemuslimanke, jer žena muslimanka bi trebalo da shvati da joj Allah, dž.š., neće narediti nešto ako u tome nema dobra za nju i da će biti izložena Božijoj kazni ukoliko ne izvršava Njegove naredbe. Neki negativno gledaju na *hidžab*. Njima preporučujemo da razmotre njegovu suštinu da bi im se ukazale njegove pozitivnosti pogotovo u odnosu na ženu. *Hidžab* ženi daje jednu vrstu posebnog dostojanstva i poštovanja kao djelimičnu nadoknadu za njeno slabije tijelo i njenu blagost. Tako *hidžab* uzima učešća u njenoj zaštiti od mnogih

neugodnosti kojima je izložena otkrivena žena. I ovo je prirodan fenomen. On ženi nije ništa drugo do psihološka barijera različitih formi. Npr. čistoća odjeće, ekstravagantno oblačenje, nabavljanje skupocjenih predmeta, posjedovanje vozača, čuvara ili pomoćnika... sve su to barijere koje u većini slučajeva povećavaju respekt i pružaju čovjeku neku vrstu zaštite. Zato se njome koriste ili u njoj uživaju mnogi uglednici u različitim društvima. Možda je ovo razlog upotrebe vojnih i službenih odijela. Ne vjerujem da postoji neko ko negira ove stvarne činjenice. Islam kao praktična vjera ne zanemaruje ovaj ljudski nagon, nego ga potčinjava putevima dobra. Pretjerivanje u njemu smatra pokuđenim, na taj način da čovjek zaboravi da su suštinske osobine osnova. Da bi ih čovjek stekao, potrebno je da uloži mnogo truda, za razliku od komplementarnih i prividnih koje čovjek može naslijediti, dobiti ili pozajmiti. Gore spomenutom možemo dodati da je žena privlačna čak i pod hidžabom, a kada izloži sve faktore privlačnosti, onda gubi veliki dio svojih moći u privlačenju muža.

Primjena islamskog prava i ekstremizam

Mudra osoba će prepoznati da sama riječ ekstremizam ima relativno značenje. Ono što jedna osoba smatra ekstremnim, druga može smatrati normalnim, odnosno neekstremnim. Kako onda definisati ekstremizam? Čak i u istoj državi poimanje ove riječi varira s vremena na vrijeme. Jedno izvjesno vrijeme, vrhovni sud u SAD-u je smrtnu kaznu smatrao ekstremnom formom kažnjavanja, koju treba zakonom zabraniti. Međutim, nakon određenih ispravki od strane pojedinih država vrhovni sud je dopustio sprovođenje smrtne kazne.¹⁰⁰ Da li su ove države ovim postale neekstremne?

Nakon što na osnovu jakih dokaza prihvati da su ovi propisi Božiji zakon, musliman nema nimalo sumnje da je taj zakon bolji od bilo kojeg ljudskog zakona. Jer, Allah, dž.š., je taj koji je stvorio čovjeka i On najbolje zna šta je za njega najbolje. Znači, ako nacija ili njena većina odabere islam i islamske zakone prilikom regulisanja međusobnih i odnosa sa drugim narodima, onda vlada ove države ne može odstupati od tih zakona ni u privatnom ni u javnom životu. Svaka samostalna nacija ima pravo da odabere zakone koji joj odgovaraju, bila ona članica UN-a ili ne.

Iskonski muslimani čvrsto vjeruju da je islamski zakon izvor pravde i mira na ovom prolaznom svijetu, sve dok se istog većina odgovornih stvorenja (ljudi i džini) pridržavaju. Oni takođe vjeruju da će poštivanjem i sprovođenjem islamskog zakona steći nagradu na Ahiretu, naravno uz preduslov da osoba ne pripisuje

¹⁰⁰ US department of Justice,

Allahu, dž.š., druga. Allah kaže: „Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehove od toga, kome On hoće. A onaj ko drugog smatra Allahu ravnim čini, izmišljajući laž, grijeh veliki.“¹⁰¹

Činjenica je da islam ima čvrst stav prema određenim krivičnim djelima za koja su propisane stroge kazne, koje se ne mogu potcjenjivati. Treba imati na umu da ta kažnjavanja ne mogu biti sprovedena ukoliko dokazi nisu čvrsti, odnosno nepokolebljivi. Međutim, treba naglasiti da brojne metode kažnjavanja u islamu nisu novina. Ove kazne, koje jevreji i kršćani nazivaju ekstremnim, samo su dio zakona i propisa koji se spominju u Bibliji i njihovim svetim knjigama. One su dio učenja njihove vjere iako se ne primjenjuju u demokratskim sistemima.

U suštini, kazne propisane islamom nisu osveta, nego vaspitno-popravne mjere i jedna vrsta kompenzacije. Možemo ih podijeliti na nekoliko vrsta (čini mi se da je to suština kazni, a ne podjela)

1. "Kazne" su oblik strogog odvracanja i zastrašivanja sa pojačanim uvjetima njihovog utvrđivanja, kao što je kazna za blud pogotovo za oženjenu i udatu osobu. Ova kazna daje počiniocu mogućnost da se iskupi za počinjeni grijeh na ovom svijetu. Pogotovu ako ustraje i bude uporan da se nad njim sprovede kazna da bi stekla obilnu nagradu. Božiji poslanik je s.a.v.s. nakon ustrajnog priznanja grijeha od strane jedne žene rekao: " Ona se tako iskreno pokajala da bi njeno pokajanje iskupilo sedamdeset stanovnika Medine. Ima

¹⁰¹ Kur'an Časni, 4: 48, 116.

li išta bolje što je mogla uraditi pored toga što se žrtvovala radi pokornosti Allahu " ?¹⁰²

Kazne strogog odvracanja poznate su i u demokratskim zakonima, npr. neke američke države propisale su kaznu od 500 \$ za bacanje kante sa smećem na brzom putu, makar ona bila prazna.

2. One su vaspitno-popravne mjere, shodno vrsti prekršaja sa gledišta ljudi.

3. One su vrsta kompenzacije oštećenim osobama, koje imaju pravo odustati od sprovođenja te kazne.

4. One čiste dušu i brišu grijeh prestupniku.

5. Zaštita i oslobađanje zajednice od zla koje mu prijeti.

Zašto se primjena nekih zakona u islamskim državama naziva ekstremizmom?

Prije svega, treba istaći da se islamska država, koja primjenjuje islamske zakone među kojima su i zakoni koje neki smatraju ekstremnim, nipočemu ne razlikuje od bilo koje druge države koja sprovodi zakone koje je izabrao njen narod ili većina. Kada jedan narod ili većina u islamskoj državi odabere islam za vjeru i zakon, ocjena da je to ekstremno ili pravedno ne može se bazirati na: 1. shvatanju bilo koje osobe, znala ona nešto o islamu ili ne, bila ona konzervativna ili liberalna i 2. na primjeni zakona od strane muslimana na različitim dijelovima zemaljske kugle. Ocjenu o ekstremizmu ili pravednosti bazirat ćemo na kur`anskim ajetima i hadisima Poslanika, s.a.v.s., i na onome što zaključili islamska ulema na osnovu Kur'ana i sunneta. Ono što primjenjuju današnje islamske zemlje

¹⁰² Tirmizi, Hudud.

ne računa se strogim u usporedbi sa prvim stoljećima islama. Zsigurno će svjesna islamska država uzeti u obzir realnost života u sadašnjim uvjetima kada potpuna izolacija nije moguća, i kada ima puno iskušnja koja muslimana čine nemarnim u praktikovanju islama. Na osnovu ovoga primjena islamskog zakona varira prema stepenu praktikovanja islama u toj državi od strane stanovništva. Međutim, treba znati da nije dozvoljeno ostavljati ili ignorirati neki islamski propis pogotovo ako je on zasnovan na nepobitnim dokazima i ako su uvjeti za primjenu ispunjeni.

Može li islamska država ukinuti smrtnu kaznu?

Kao prvo, Allah, dž.š., u *Kur'anu* kaže: „O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan – za slobodna, i rob – za roba, i žena za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprost, neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati. To je olakšanje od Gospodara vašeg, i milost. A ko nasilje izvrši i poslije toga, njega bolna patnja čeka.”¹⁰³ A o težini grijeha namjernog ubistva bez šerijatski opravdanog razloga Allah, dž.š. kaže: „...ako neko ubije nekoga ko nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao;...”¹⁰⁴ Znači, islamska država koja sprovodi smrtnu kaznu samo izvršava svoju dužnost.

¹⁰³ Kur'an Časni, Bekare: 178.

¹⁰⁴ Kur'an Časni, Maide: 32.

Kao drugo, bilo koja država je dužna implementirati zakone odabrane od strane većine populacije te države.

Iz prethodnog ajeta se vidi da islam čuva pravo onoga kome je nepravda učinjena i samo njemu daje pravo oprost. **Istovremeno**, islam podstiče na oprost. Veoma često žrtve opraštaju kriminalcu, ali u zadnjem momentu, pred samo izvršenje kazne kada počinitelj nauči lekciju. Ovo je korektno a i u skladu je sa sekularnim zakonom današnjice, jer država ne može praktikovati druge zakone mimo zakona koje je odabralo njeno stanovništvo ili njegova većina. Jasno je da država ne može primorati nekoga da se odrekne svog ukradenog imetka nakon što je uhvatila kradljivca **njegove imovine**.

Sigurno je Međunarodno vijeće sigurnosti bilo motivisano potrebom za strogim kaznama shodno vrsti prekršaja, kada je dozvolilo kažnjavanje čitavog naroda zbog sumnje da su pojedini pripadnici tog naroda učestvovali ili pomagali osumnjičene za učestvovanje u napadima 11. septembra 2001. god. čiju stvarnost zna samo Allah dž.š.

Smrtna kazna je efikasan lijek za namjerno ubistvo nevinih. Bolje je kazniti ubicu smrtnom kaznom, nakon **poštenog** i korektnog utvrđivanja zločina i pravednog suđenja koje će sprovesti zajednica u svjetlu strogih pravila i uvjeta, nego da stradaju nevine žrtve na razne načine koje određuje jedan zločinac ili grupa njih. Ovu činjenicu potvrđuje i *Kur'an*. Allah, dž.š., kaže: “ U odmazdi vam je – opstanak, o razumom obdareni, da biste se ubijanja kanili!”¹⁰⁵

¹⁰⁵ Kur'an Časni, Bekare: 179.

Islam time poklanja život mnogim nevinim ljudima koje bi prestupnici i kriminalci nasilnički ubili. On također spašava živote mnogima koji se ne ustručavaju da svoj bijes i srdžbu iskale ubijajući nevine. Odmazda će takve natjerati da dobro razmisle prije nego krenu da počine ubistvo nakon kojeg uglavnom budu smaknuti. I to je bolje nego što danas mnogi u zemljama u kojima nema smrtne kazne, kada im neko zasmeta, kažu: " Ja ću ga ubiti i odležati." Onda uz pomoć dobrih advokata dobiju najmanju kaznu. A da postoji smrtna kazna, ne bi ovako govorili.

Ovim islam štiti nevine od straha da budu izloženi nezakonitom ubijanju.

To je u potpunosti identično sa praksom mnogih država, čak građanskodemokratskih, na lokalnom i međunarodnom nivou.

Islam ne dozvoljava ubijanje državljana zemlje sa kojom je potpisano primirje, niti dozvoljava bespravno zastrašivanje osobe koja je pod garancijom ušla u državu. Isto tako, islam ne dozvoljava ubijanje Palestinaca i njihovo protjerivanje iz domova i uzurpaciju njihove zemlje od strane izraelske vojske.

U Islamu je i pomaganje kriminala - kriminal. Allah, dž.š., u *Kur'anu* kaže: "Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu; i bojte se Allaha,"¹⁰⁶.

Da li muslimani mogu ukinuti kaznu odsijecanja ruke lopovu?

Prvo, Allah, dž.š., u *Kur'anu* kaže: „Kradljivcu i kradljivici odsijecite ruke njihove, neka im to bude kazna za ono što su učinili i opomena od Allaha! A

¹⁰⁶ Kur'an Časni. Maide: 2.

Allah je silan i mudar."¹⁰⁷ U skladu s tim, islamska država koja se pridržava ovog pravila i sprovodi ovu kaznu samo izvršava svoju obavezu.

Kao drugo, islamska kao i bilo koja država je dužna implementirati zakone odabrane od strane većine populacije te države.

Islam štiti elementarna prava ljudi, koja mu obezbjeđuju sreću i život u miru: pravo na život, imetak i čast. Jedan od ashaba¹⁰⁸ Muhammeda, s.a.v.s., prenosi da je čuo Poslanika, s.a.v.s., tokom hadža na dan klanja kurbana¹⁰⁹ kako kaže: " O ljudi, kakav je ovo dan?" Hodočasnici odgovoriše: "Ovo je sveti dan!" Onda upita: "Kakvo je ovo mjesto?" Oni odgovoriše: "Ovo je sveto mjesto!" Zatim upita: "Kakav je ovo mjesec?" "A oni odgovoriše: "Ovo je sveti mjesec!" Zatim im Poslanik, s.a.v.s., reče: "Vaši životi, imeci vaši, i čast vaša su sveti poput svetosti ovog dana u ovom mjestu u ovom mjesecu".¹¹⁰ To znači da narušavanje jednog od ovih elementarnih prava bilo kojeg insana zaslužuje oštru kaznu kako bi se to spriječilo. Lopov u momentu krađe može da izvrši i ubistvo kako bi lakše obavio svoj posao. I krađa je jedna vrsta terora u samoj zajednici. Ona može prouzrokovati ubistvo jer će pokradena osoba braniti svoj imetak po cijenu svog ili života osobe koja krađe.

¹⁰⁷ Kur'an Časni. Maide: 38.

¹⁰⁸ Ashab je osoba koja je lično vidjela poslanika Muhameda, a.s., vjerujući da je on poslanik.

¹⁰⁹ Dan klanja kurbana je deseti dan 12. mjeseca prema muslimanskom kalendaru, kada hodočasnici prinose svoje žrtve.

¹¹⁰ Al-Buhari, Hadž

Da li muslimani mogu ukinuti kaznu bičevanja bludnika?

Prvo, Allah, dž.š., u *Kur'anu* kaže: "Bludnicu i bludnika izbičujte sa stotinu **udaraca bičem**, svakog od njih, i neka vas pri vršenju Allahovih propisa ne obuzima prema njima nikakvo sažaljenje, ako u Allaha i u onaj svijet vjerujete, i neka kažnjavanju njihovu jedna skupina vjernika prisustvuje!"¹¹¹ Islamska država koja se pridržava ovog propisa jednostavno provodi svoju dužnost.

Drugo: država mora provoditi zakone koji su u skladu sa izborom većine stanovništva.

Ako **pažljivije analiziramo** posljedice vanbračnih seksualnih odnosa današnjice, vidjet **ćemo** da oni uzrokuju mnoge **razne** bolesti i mnoge društvene probleme u zajednici kao što su: bježanje mladih od kuće kako bi upražnjavali svoje nagone znajući da takvo ponašanje njihovi roditelji ne bi tolerisali, neki se pridružuju bandama kako bi nadomjestili neophodnu funkciju familije u svom životu, mnogi ostavljaju svoje bebe po ulicama ili ispred nećijih vrata, mlade žene sve češće abortiraju, brakovi postaju nestabilni, familijarne veze se polahko trgaju i gube... Ne treba se onda čuditi što su u islamu seksualni odnosi **precizno** regulisani. Islam je seksualnu vezu uredio određenim zakonskim pravilima koja omogućavaju zadovoljavanje seksualnog nagona, ali naravno i preuzimanje odgovornosti i posljedica. Ovim se održava ravnoteža u zajednici i čuvaju prava svih, pogotovo prava nemoćne djece. Ovako će **imati zaštitnike i odgajatelje**. Neće samo majka preuzeti obavezu koja je posljedica odnosa u kojem je učestvovao i muškarac. Činjenica je

¹¹¹ Kur'an Časni, Nur: 2.

da se muškarac ponaša kao da se nije ništa desilo bježeći od odgovornosti. Tako sav teret padne na majku. Tako proglašuje, preporuke i zakoni koji pozivaju na slobodno upražnjavanje seksualnih potreba ustvari pozivaju na iskorištavanje žena od strane muškaraca. Čak i ako bi se koristila kontrceptivna sredstva, pojavljuju se drugi problemi. Time se žensku uskraćuje da zadovolji majčinski nagon. Otežao bi se normalan ljudski život i narušila bi se ravnoteža na Zemlji. Automatski bi se povećao procenat starijih osoba. Sve bi ovo imalo loše socijalno-ekonomske posljedice za bilo koju državu.

Dodat ćemo tome i eventualno nasilje izazvano prirodnom ljubomorom koje može završiti i ubistvom.

Radi **sprečavanja** negativnih **posljedica** slobodnog seksualnog **ponašanja**, islamsko pravo je postavilo pravila u seksualnim odnosima brinući se o pravima žene, djece i nevinih koji imaju pravo na život, kao i da neosjećajni muškarci ne bježe od svoje odgovornosti.

Istina je, kazna je stroga i žestoka. Međutim, pravila zahtijevaju ogromnu masu dokaza o krivici muškarca i žene, da mnogi smatraju prikupljanje tih dokaza nemogućim. Naprimjer, da bi se dokazao bludnički akt, potrebna su četiri svjedoka koja mogu detaljno opisati seksualni akt između okrivljenog para. Štaviše, da bi se zaštitila čast, naročito žene, oštra kazna slijedi onome **me** ko krivo svjedoči o aktu preljube. Allah, dž.š., u *Kur'anu* kaže: „One koji okrive poštene žene, a ne dokažu to s četiri svjedoka, sa osamdeset **udaraca bičem** izbičujte i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; to su nečasni ljudi,"¹¹² (nema u mojoj verziji)

¹¹² Kur'an Časni, Nur: 4.

Kakva je realnost kamenovanja ženjenih ili oženjenih bludnika?

Temi diskusije koja se vodi oko kazne za blud možemo dodati i pitanje kamenovanja ženjenih ili oženjenih bludnika. Oko ovog pitanja postoji izvjesno razilaženje. Postoje učenjaci koji tvrde da je ova vrsta kažnjavanja još uvijek na snazi. Povode se dokazima iz vremena Muhammeda, s.a.v.s. Navodi se da je on proveo ovu kaznu u slučaju Ma'iz Eslemi¹¹³, Gamidijje (žene),¹¹⁴ Džuhenijje (žene)¹¹⁵ i Šurahe¹¹⁶. Također, navodi se da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Bludnik koji je u braku zaslužuje stotinu udaraca bičem i da ga se kamenuje dok mu duša ne napusti tijelo”.¹¹⁷ Oslanjaju se i na riječi Omera, drugog halife, koji je rekao da je ajet o kamenovanju derogiran samo po pitanju učenja a da je njegov propis i dalje na snazi.¹¹⁸

Neki učenjaci pak tvrde da je ova kazna, upravo radi svoje žestine, više trebalo da posluži kao mjera zastrašivanja i način odvratanja ljudi od bluda, a ne da bi se primijenila, jer je na samom početku islama blud bio uobičajena pojava. Zatim je ta kazna derogirana. Pristalice ovog mišljenja rezimiraju svoj stav kroz sljedeće argumente:¹¹⁹

¹¹³ Ibn Madžeh, Hudud

¹¹⁴ Imam Ahmed, Baki Musnadul-Ensar

¹¹⁵ Imam Ahmed, Musnadul-Basrijin

¹¹⁶ Imam Ahmed, El-ašeretul-mubeššerine bil-dženne.

¹¹⁷ Muslim, Hudud

¹¹⁸ Al-Bukhari, Hudud

¹¹⁹ Treba imati na umu da je autor neutralan prilikom iznošenja mišljenja i dokaza kako je to i naglasio u uvodu da će spomenuti oprečna mišljenja sa dokazima bez bez preferiranja. (prim.prev.).

1. Prema islamskim propisima, skoro je nemoguće dokazati blud. Moraju postojati četiri svjedoka, a svaki od njih mora biti u stanju detaljno opisati seksualni akt. Ne samo to, nego se prijete žestokom kaznom onome ko krivo svjedoči kako bi narušio ugled muškarca ili žene. Takvom je propisana kazna od osamdeset udaraca bičem.¹²⁰ Ovome se može dodati da žena koja je osumnjčena za blud ima pravo da se četiri puta zakune Allahom da je nevinna, a peti put da zazove Allahovo prokletstvo na sebe ako njen muž govori istinu kako bi skinula optužbu sa sebe. A samim time i kaznu.¹²¹
2. U svim slučajevima gdje je ova kazna bila implimentirana u Poslanikovo, s.a.v.s., doba, Muhammed, s.a.v.s., je silno nastojao da se izbjegne primjena kazne. Kada je Ma'iz došao sa priznanjem za počinjeni blud, Poslanik, s.a.v.s., je četiri puta odstupio od njega ili četiri dana. Pitao je njegov narod o njegovom mentalnom stanju, i pokušavao ga je odgovoriti postavljajući mu neugodna pitanja. I na kraju kada je Poslaniku, s.a.v.s., rečeno da je Ma'iz pobjegao sa

¹²⁰ Kur'an Časni, Nur: 4.

¹²¹ Kur'an Časni, Nur: 6-9, Ovo se praktikuje ako je samo njen muž optuži za to. Međutim, ako postoje svjedoci, ona nema ovo pravo i priliku kako je to spomenuto u ajetu, nego se kazna primjenjuje. (prim. prev.)

mjesta gdje je su ga počeli kamenovati, a da su ga drugi slijedili i uhvatili, on ih je upitao zbog čega ga nisu pustili na miru. A što se tiče Gamidijje, žene koja je bila trudna, Poslanik s.a.v.s. je pokušao da izbjegne njeno kažnjavanje nekoliko puta, čak joj je na kraju kazao da se vrati nakon što završi sa dojenjem svoga djeteta (otprilike oko dvije godine).¹²²

3. Jedna osoba ne može počinuti blud. Ipak, u svim slučajevima, osim u jednom Poslanik, s.a.v.s., se nije trudio da dozna ko je druga odgovorna ličnost. Jedini izuzetak je bio slučaj muža koji je uzeo naknadu za počinjeni akt od partnera svoje žene, koji nije bio ženjen, jer se pitanje izložilo Poslaniku, s.a.v.s., tako da se moralo sve rasvijetliti.¹²³
4. propis Ajeta u kojem se spominje držanje bludnika u kućnom pritvoru¹²⁴ derogiran je, dok je njegovo učenje ostalo, i to je jak je dokaz da je derogiranje učenja ajeta u kojem se spominje kamenovanje dokaz da je i sam propis derogiran.

Postoje tekstovi slični ovima koji imaju za cilj da žestoko upozore i odvrate od činjenja određenih grijeha. Naprimjer proklinjanje onih koji se bave kamatom ili proklinjanje žene koja se tetovira ili tetovira druge.¹²⁵ U ovom slučaju proklinjanje se ne

¹²² Ahmed, Bakijel-Ensar

¹²³ Buhari, Sulh

¹²⁴ Kur'an, Nisa': 15.

¹²⁵ Za primjer pogledati Buhari, Buju', Sini, Hakika str.24-25.

treba bukvalno shvatiti kao dova da neko bude lišen Allahove milosti, ali se koristi kao intenzivno upozorenje.

U suštini, kada bolje razmotrimo ove kazne, pogotovu kaznu za blud zaključit ćemo da su one tu kako bi se zaštitio interes javnosti. Ko god upražnjava svoje seksualne nagone **nezakonito**, a pri tome ga mogu vidjeti četiri osobe i detaljno opisati akt, ne samo da blati i kvari svoj lični ugled, nego dovodi u pitanje moralne vrijednosti cjelokupnog društva.

Da li osoba zaslužuje smrtnu kaznu za odricanje od islama?

Kao što smo spomenuli ranije, nema prisile u vjeru, ali kada osoba svojevolarno prihvati islam, ona time prihvata ugovor sa Allahom do kraja svoga života. Prema tome, neki islamski učenjaci daju za pravo Poslaniku, s.a.v.s., kada kaže: „Ko god promijeni vjeru, ubijte ga“¹²⁶ Ovo je, na neki način, slično situaciji kada **osoba prihvati** državljanstvo zemlje koja priznaje smrtnu kaznu za određena krivična djela, obavezno služenje vojnog roka i plaćanje poreza. Ugovor je obavezujući za sve strane, i niti jedna strana ne može raskinuti ugovor bez pristanka druge strane. Osim toga, ovaj propis je došao kada nije bilo službene evidencije građana kako bi se tačno moglo znati ko je državljanin a ko stranac kao u naše vrijeme, i jedino što je kod naroda bilo jako izraženo, a po čemu su se mogli raspoznavati, bila je religija.¹²⁷ Bilo je lahko špijunima da se obuku kao muslimani i da se sa

¹²⁶ Buhari, Džihad.

¹²⁷ Islam praktikovan u Medini (političkoj multireligijskoj i multirasnoj zajednici) prije četrnaest stoljeća

lahkoćom toga oslobode. Zato je bilo nužno da se za ovo propiše određena kazna kako bi se to obustavilo. Pripadnost određenoj grupi ljudi iziskuje određene obaveze i privilegije, koje mogu biti zloupotrijebljene a pogotovo boravak. Islamska država, kao i bilo koja druga država, ne dopušta ljudima da se igraju sa njenim zakonima ili da ih iskorištavaju. Kao primjer *Kur'an* navodi: „Neki sljedbenici Knjige govore: 'Pokažite da i vi vjerujete u ono što se objavljuje vjernicima, i to na početku dana, a pri kraju dana to porecite ne bi li i oni svoju vjeru napustili'".¹²⁸ Neki Jevreji su lažno ispoljavali islam samo da bi zaveli muslimane i ubacili smutnju među njih. Može se također dodati da je islam posljednja verzija Božanske vjere, i za muslimana je vraćanje kršćanstvu, naprimjer, ili judaizmu vraćanje unazad, dok je u obrnutom slučaju to napredak.

S druge strane, postoji izvjesno razilaženje po pitanju primjene ovog hadisa. Manjina ih smatra da je ovaj hadis došao kao prepad i odvrćanje od ovog čina, a ne da bi se i primijenio. Za to imaju određene dokaze od kojih su:

1. Ne postoji slaganje oko primjene ovog pravila za žene.¹²⁹
2. Postoji slaganje oko potrebe za davanjem prilike za pokajanje, ali postoji neslaganje oko njenog trajanja. Ustvari, neki učenjaci smatraju da je to prilika koja traje tokom cijelog života, jer Allah, dž.š., kaže: "...A oni među vama koji od svoje vjere otpadnu i kao nevjernici umru, -

¹²⁸ Kur'an Časni, Alu Imran: 72.

¹²⁹ Tirmizi, Hudud

njihova djela biće poništena i na ovom i na onom svijetu,..."¹³⁰ Također, Poslanik, a.s., je rekao da se djela vežu za njihov kraj.¹³¹ Poslanik, a.s., je također rekao: Allah prima pokajanje svoga roba sve do njegovog posljednjeg daha."¹³² U drugim hadisima smrtna kazna je vezana za zauzimanje neprijateljskog odnosa prema islamu zajedno sa odmetanjem od njega: „Nije dozvoljeno ubiti muslimana osim u tri slučaja... čovjeka koji se odmetne od islama, pa se bori protiv Allaha, dž. š. i Njegova poslanika, treba ubiti ili razapeti ili protjerati".¹³³

Ovdje se uvjetuje neprijateljstvo prema Allahu, dž.š., i Njegovom poslaniku.

Zaključak

Postoje osnovne činjenice koje svaka osoba mora znati o islamu prije nego se upusti u raspravu o njegovom sadržaju, vjeri, zakonima i moralnim vrijednostima. Među ovim osnovnim činjenicama su:

¹³⁰ Kur'an Časni, Bekare: 217, Pogledati i Buharijin Sahih.

¹³¹ Al-Buhari, Rekaik, pogledati također i Ismail, str. 54-55.

¹³² Ahmad, Senedul-mukessirine mines-sahabeti.

¹³³ Nesai, Tahrimud-dem.

Prvo, islam je kompletan sistem koji se sastoji od čvrsto povezanih dijelova. On se sastoji od pravila regulišu odnos stvorenja prema Allahu, Stvaraocu svemira, pravila najboljeg odnosa među stvorenjima. Ovaj život je samo njiva u kojoj se sije za budući život. Samo mali dio onoga što zasijemo uberemo u ovom životu, ali bitnije je šta ćemo ubrati u Vječnom životu. Nema prema praktikovanju bilo kojeg dijela u sistemu islama, koji je jasno postavljen u *Kur'anu Časnom* i autentičnoj tradiciji poslanika Muhameda, a.s., ima negativan utjecaj na sudbinu muslimana u Vječnom životu.

Drugo, islam u svom općem značenju podrazumijeva pokoravanje Allahu Jedinom u svim životnim sferama, u onome sa čime je došao Adem, a.s., i čemu su pozivali vjerovjesnici poslije njega, i na kraju Muhammed, s.a.v.s., koji je pečat svih poslanika (neka je Allahov mir i blagoslov na sve njih). Allah je naredio muslimanima da pozivaju u posljednju verziju Njegove poruke, što odgovara trenutnim životnim uslovima pa sve do Dana sudnjega. Prema tome, muslimani ne mogu monopolizirati islam, jer je to način da se dostigne sveobuhvatno blagostanje za sva odgovorna bića (džine i ljude). Ali ne treba nikoga prisiljavati na islam jer na ovom svijetu u vjeru nema prisile.

Treće, islam vodi računa o pravima svih grupacija, većini i manjini u jedinstvenom političkom sistemu. On daje većini veću snagu u javnim poslovima gdje pluralnost nije moguća. Međutim, u pitanjima privatnih poslova, poput obožavanja i građanskih prava, islam manjini daje njena prava u granicama osnovnih principa ustava koji je odabran od strane većine.

Četvrto, Allah je učinio islamsko pravo primjenjivim i efikasnim pravom do Dana sudnjega.

Peto, Allah je učinio saradnju među odgovornim bićima (džinima i ljudima) prirodnim nagonom i podstiče na saradnju radi postizanja blagostanja za sve, na ovom ali i na onom svijetu. Čak i ako neka odgovorna bića odbiju saradnju radi postizanja blagostanja u vječnom životu kroz neprihvatanje islama, muslimani su podstaknuti da sa njima sarađuju, da bi osigurali prosperitet za sve barem u ovom životu.

Šesto, mnogi mislioci na Zapadu optužuju islam da je religija koja podstiče na negativni terorizam ili radnje koje ulijevaju strah. Ustvari, islamski stav je da postoji razlika između irhaba – plašenja (a neki ovaj izraz prevode kao terorizam) i ir'aba - terora (ova riječ odgovara stranom terminu terorizam). Bez obzira na to, zastrašivanje i teror mogu se upotrijebiti u dvije forme:

1. Kao opresivno nasilje koje islam strogo zabranjuje i strogo kažnjava. U ovu vrstu spada onaj ko ga prvi upotrijebi protiv drugih, ko mu pomaže u tome i ko odbija da se sporazumno riješi problem.
2. Kao vid odbrane koju upotrijebi napadnuta ili potlačena strana, naravno sa određenim ograničenjima i u onolikoj mjeri koliko je potrebno. Islam podstiče na njega radi otklanjanja nasilja. U ovo ulazi svako ulaganje truda na putu otklanjanja nasilja i nepravde od drugih.

Kada pogledamo činjenično stanje kao i samu povelju UN-a, vidjet ćemo da se oni u potpunosti podudaraju sa ovom stvarnom

podjelom. Ovo znači da države ne treba da se ustručavaju u pripremi za upotrebu sile u cilju odbrane, jer je ofanzivni teror i nasilje prisutno i nikada ga neće nestati. **Borba** između dobra i zla uvijek je prisutna. Teror i nasilje nisu ograničeni na upotrebu oružja nego tu spada i pomaganje zulumčara na bilo koji način, kao što je glasanje na njegovoj strani ili upotreba veta protiv onoga kome je nanesena nepravda. Teror nekada ne ubija žrtvu brzo, nego polahko i sporo nakon dugotrajne patnje kao u slučaju uvođenja ekonomskih sankcija, izazivanja unutrašnjih nemira i borbe protiv kulture i običaja koja uništava lokalne vrijednosti. Neki nemuslimani kao i neki muslimani koji nisu potpuno predani islamu, postavljaju pitanja o nekim aspektima islamskog prava, zanemarujući dvije osnovne činjenice:

1. Kada je musliman ubijeden da su ovo zakoni od Allaha, dž.š., on automatski mora da vjeruje da su oni najbolji od svih drugih zakona koje postave ljudi na osnovu svoga razuma. Jer je Allah, dž. š., Stvoritelj ljudi, a stvoritelj nečega najbolje zna šta je najpodobnije za njegovo stvorenje. Neka istraživanja sprovedena u vrijeme napretka na Zapadu potvrdila su činjenicu da su mnogi islamski zakoni najprikladniji za očuvanje ljudskih prava i da su daleko **najefikasniji** za održavanje ravnoteže između različitih i oprečnih prava.

2. Ljudsko saznanje je ograničeno zbog ograničenosti sredstava za njegovo postizanje. Prema tome, nije čovjek pozvan da kritikuje i raspravlja o onome što je Allah, dž.š., propisao kao njegov i Stvoritelj svega što postoji.

Tačno je da do određene granice čovjek može shvatiti mudrost Božanskih zakona, na osnovu zdrave prirode i stečene spoznaje, ali niko ne može tvrditi da ih zna u potpunosti ili da ih zna sve.

Možda je jedan od najjasnijih primjera nadmoći Božanskih zakona nad ljudskim zakonima status žene u islamu. Dok je islam dao ženi jednaku važnost kao muškarcu u mnogim stvarima prije četrnaest stoljeća, ljudski zakoni joj nisu obezbijedili osnovna prava sve do prošlog stoljeća. Postoje prava koja joj je islam zagarantovao u startu a ljudski zakoni joj ga još nisu obezbijedili kao što je oslobađanje od obaveze da imovinski izdržava porodicu.

Neki ljudi će se možda protiviti islamskim vladama u primjeni islamskog zakona iz razloga što ignorišu nekoliko činjenica:

1. Ukoliko većina u bilo kojoj zemlji izabere zakone kojima će se uređivati odnosi između njih samih i između njih i drugih unutar zemlje, vlada je to obavezna primjenjivati čak i u demokratskome sistemu na koji se poziva onaj koji se protivi.
2. Ujedinjene nacije priznaju pravo samoopredjeljenja za svaku naciju

u odabiru svoga načina života. Na osnovu ovoga bilo kakvo suprotstavljavanje narodu u tome može se uzeti kao i napad na Povelju UN-a.

3. Postoji razlika između toga da narod ili njegova većina izabere zakon koji smatra najpodobnijim za sebe, makar on u očima drugih bio nepravedan, i između nepravedne primjene ovih zakona od strane vlade, ili da manjina većini nametne zakone, koji su nepravedni u odnosu na većinu, ili da jedna nacija nameće svoje zakone drugoj.
4. Kada bismo objektivno promotrili islamske zakone kroz životnu stvarnost, vidjeli bismo da je on prirodan i da nije nastran kako se to na prvi pogled čini.

Literatura na arapskom

القرآن الكريم.

الكتاب المقدس،: كتب العهد القديم والعهد الجديد (دار الكتاب المقدس في الشرق الأوسط

١٩٦٤.

ابن القيم، زاد المعاد في هدي خير العباد (بيروت: مؤسسة الرسالة ١٣٩٩).

ابن منظور، جمال الدين محمد مكرم، لسان العرب (بيروت: دار صادر ١٩٩٠).

أبو يوسف، يعقوب ابن إبراهيم، كتاب الخراج (القاهرة:..).

أسد، محمد منهج الإسلام في الحكم، ترجمة منصور محمد ماضي (بيروت: دار العلم

للملايين) ط ١٩٥٧.

إسماعيل، سعيد، كشف الغيوم عن القضاء والقدر (المدينة المنورة: المؤلف ١٤١٧).

البستاني، بطرس، محيط المحيط (_____).

باحارث، عدنان حسن صالح، مسؤولية الأب المسلم في تربية الولد في مرحلة الطفولة (جدة:

دار المجتمع للنشر والتوزيع ١٤١٠).

بن حميد، صالح عبد الله، تليس مردود (مكة المكرمة: مكتبة المنارة ١٤١٢).

الجارر، عادل حامد، أثر قوانين الانتداب البريطاني في إقامة الوطن القومي اليهودي في

فلسطين (بغداد: مركز الدراسات الفلسطينية، جامعة بغداد، وزارة التعليم العالي

والبحث العلمي ١٩٧٦).

الحراني، عبد السلام بن عبد الله بن أبي القاسم بن تيمية، المحرر في الفقه على مذهب الإمام

أحمد بن حنبل ١٤٠٤ (الرياض: مكتبة المعارف ١٤٠٤).

حميد الله، محمد، مجموعة الوثائق السياسية للعهد النبوي والخلافة الراشدة (بيروت: ---

١٩٦٩).

الحنفي، زين الدين ابن نجيم، البحر الرائق شرح كنز الدقائق ط ٢ (بيروت: دار المعرفة ---)

دار المشرق، المنجد في اللغة (بيروت: دار المشرق ١٩٩٦).

الدواليبي، محمد معروف، حقوق الإنسان ودعوة الإسلام إلى العناية بها. (مكة المكرمة: رابطة

العالم الإسلامي ---).

دورين، كارل فان، ترجمة محمد مأمون نجا، التجربة الدستورية الكبرى في الولايات المتحدة (القاهرة: دار النهضة العربية ١٩٤٨).

رابطة العالم الإسلامي، الجمع الفقهي، بيان مكة المكرمة (مكة المكرمة: رابطة العالم الإسلامي ١٤٢٢هـ).

رابطة العالم الإسلامي، ندوات علمية في الرياض، والفاينكان، ومجلس الكنائس العالمي في جنيف، والمجلس الأوروبي في ستراسبورغ حول الشريعة الإسلامية وحقوق الإنسان (مكة المكرمة: رابطة العالم الإسلامي ---).

الريسوني، أحمد، نظرية المقاصد عند الإمام الشاطبي (هيرنندن: فيرجينيا: المعهد العالمي للفكر الإسلامي ١٤٠١هـ).

زقروق، محمود حمدي، مشرف ومقدم، حقائق الإسلام في مواجهة شبهات المشككين (القاهرة: المجلس الأعلى للشئون الإسلامية، وزارة الأوقاف، جمهورية مصر العربية ١٤٢٣).

الشيرازي، إبراهيم بن علي بن يوسف أبو إسحاق، المهذب في فقه الإمام الشافعي، بيروت: دار الفكر ---).

الصاوي، صلاح، تهافت الألمانية في مناظرة نقابة المهندسين بالإسكندرية (القاهرة: الآفاق الدولية للإعلام ١٤١٣).

صيني، سعيد إسماعيل، حقيقة العلاقة بين المسلمين وغير المسلمين (بيروت: مؤسسة الرسالة ١٤٢٠).

صيني، سعيد إسماعيل، الإسلام والحوار بين الحضارات بحث مقدم في ندوة "الحوار بين الحضارات من أجل التعايش"

المنعقد في دمشق بين الفترة بين ١٨-٢٠/٥/٢٠٠٢ م .

صيني، سعيد إسماعيل، الإسلام والتنشئة السياسية والوقاية من العنف والتطرف، بحث مقدم للمؤتمر الثاني حول دور العلوم الاجتماعية والصحية في تنمية المجتمع المنعقد في الكويت بين ١٨-٢٠ سبتمبر ٢٠٠٣.

صيني، الخطاب الإسلامي بين الخطاب الإسلامي بين الرفض والتسليم، مقدم للمؤتمر السنوي الثامن لرابطة العالم الإسلامي المنعقد في الفترة بين ٥-٧ ذي الحجة ١٤٢٨ للهجرة.

صيني، سعيد إسماعيل، الإنسان والقضاء والقدر، في مجلة الحكمة العدد: ٣٣، جمادى الثاني ١٤٢٧هـ ص ٤٢٣-٤٥٦.

عبد الكافي، إسماعيل عبد الفتاح، حقوق المرأة في الإسلام (مكة: رابطة العالم الإسلامي ---).

عرفة، محمد عبد الله بن سليمان، حقوق المرأة في الإسلام (القاهرة: مطبعة المدني ١٣٩٨).

العقاد، عباس محمود، عبقرية عمر (القاهرة: دار الهلال ---).

العناني، حنان عبد الحميد، تربية الطفل في الإسلام (عمان: دار صفاء للنشر والتوزيع ١٤٢١).

العوا، محمد سليم، في النظام السياسي للدعوة الإسلامية ط٧ (القاهرة: دار الشروق ١٩٨٩). ط ١ ١٩٧٥.

القاسم، عبد الرحمن عبد العزيز، الإسلام وتقنين الأحكام (المؤلف ١٣٩٧).

القاضي، أحمد بن عبد الرحمن، الحوار مع أتباع الأديان الأخرى (مكة المكرمة: رابطة العالم الإسلامي ١٤٢٣هـ).

محيسن، محمد محمد محمد سالم، حقوق الإنسان في الإسلام (المؤلف ١٤١٢هـ).
 المساري، محمد العربي، الاعتذار عن الماضي كصيغة لتوطيد التعايش والحوار، مقدم في الندوة
 الدولية بعنوان "الحوار بين الحضارات من أجل التعايش" المنعقد في دمشق في
 الفترة بين ١٨-٢٠ ما يو ٢٠٠٠ بإشراف منظمة إيسيسكو ووزارة التربية
 السورية.
 مسلم، أبي الحسين مسلم بن الحجاج القشيري النيسابوري، صحيح مسلم، تحقيق محمد
 فؤاد عبد الباقي دار إحياء الكتب العربية (١٣٧٤).
 المقدسي، عبد الله بن قدامة أبو محمد، الكافي في فقه الإمام المجل أحمد بن حنبل (بيروت:
 المكتب الاسلامي ---).
 الميداني، عبد الرحمن حبنكة، أجوبة الأسئلة التشكيكية الموجهة من قبل إحدى المؤسسات
 التبشيرية العاملة تحت تنظيم الآباء البيض (مكة المكرمة: مكتبة المنارة ١٤١٢).
 الناصر، محمد حامد، حولة عبد القادر درويش، تربية الأطفال في رحاب الإسلام في البيت
 والروضة (جلد: مكتبة السوادي للتوزيع ١٤١٥هـ).
 هارون، عبد السلام، تهذيب سيرة ابن هشام طه (الكويت: دار البحوث العلمية ١٩٧

Literatura na engleskom

Abdal Ati, Hammoodah, Islam in Focus Riyadh:
 WAMY ---.
 Al-Tantawi, Ali, Brief Introduction to Islam, Jeddah: Dar
 Almanara 3rd. ed. 2000.
 Bulletin, Beaurue of Justice Statistics, Department of
 Justice, USA, Feb 1996.
 Good News Bible: Today's English Version, Nashville:
 Thomas Nelson Publishers 1992.

Ismaeel, Saeed, Fate: Al-Qada Wal Qadar, Toronto,
 Canada: Al-Attique Publishers, Inc. 2000.
 Ismaeel, Saeed, Pre Recording Not Fate or
 Predestination 1997.

Ismaeel, Saeed, The Relationship Between Muslims and
 Non-Muslims, Toronto: 2nd ed. Al Attique International
 Islamic Publications. 2000.

Jeffries, N., Palestine: The Reality, London:
 Longmans 1988.
 Kutub, Muhammad, Islam: the Misunderstood Religion -
 -- International Islamic Federation of Student
 Organizations 1982.

Maududi, S. Abul A'la, Fundamentals of Islam, Lahore,
 Pakistan: Islamic Publications Ltd. 5th ed. 1980.

Naik, Zakir Abdul Karim, Answers to Non-Muslims
 Common Questions about Islam, Islamic
 Research Foundation www.irf.net.

Naik, Zakir Abdul Karim, Answers to Non-Muslims'
 Common Questions about Islam ---Islamic Research
 Foundation ---.

Saheeh International, The Qur'an: Arabic Text with
 Corresponding English meanings, Riyadh: Abulqasim
 Publishing House 1997.

Shanker, Thom and David E. Sanger, White House
 Wants to Bury Pact Banning Tests of Nuclear
 Arms, New York Times July 7, 2001.

Sienny, Saeed I., Creation of Man and Fate, a paper
 presented to the Conference on Cultures and
 Philosophies at St. Petersburg, S. S. U. between
 7-12 September 2002.

Sienny, Saeed I., Muslim And non-Muslim Relation 2nd
 ed., Medina: Darul Fajr Bookstore 2005.

Sienny, Saeed I., Muslim and non-Muslim Relations,
 Medina: Darul Fajr Bookstore 2005.
 Tabbarah, Afif A., The Spirit of Islam: Doctrine and
 Teachings, The author 1978.

The Arab American News 26 January 1996.

O knjizi

Ova knjiga na jedan sažet način daje komletnu sliku o islamu govoreći o njegovim izvorima, vjerovanjima, obredima, zakonima i moralnim principima.

Isto tako pokušava nam dati odgovore na pitanja koja se najčešće postavljaju o islamskim učenjima ne oslanjajući se u potpunosti na svete tekstove, nego navodeći primjere iz stalnog života kako bi razotkrio tajne oko kojih se vrte ova pitanja.

Cilj knjige je da poboljša odnose Muslimana i nemuslimana, a posebno ako žive u jednoj državi, tako što će nemuslimane u poznati sa stvarnim islamom.

Inače autor je knjigu napisao na arapskom i na engleskom jeziku. Na arapskom je doživjela svoje četvrto izdanje. Na engleskom je štampana u 100 000 primjeraka u više zemalja. Prevedena je na kineski, urdu i druge jezike.